

PRICE \$3.00 (including GSTax in Canada)

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

VOL. XLII

СІЧЕНЬ — 1991 — JANUARY

№ 491

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Second Class Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:
A. Horhota
Fax (416) 535-6667

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$27.00 (incl. GSTax)

U.S.A.: \$25.00 US

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

\$25.00 American or equivalent

Avio — \$65.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko, 61 Lawson Ave.,
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,

Мар'ян Дальний — редактор, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Патріарх Київський і всієї України МСТИСЛАВ, Євген Сверстюк, Михайло Горинь — РОЛЯ ЦЕРКВИ У ВІДРОДЖЕННІ (кон- денсовані думки)	1
Микола Шатилов — ІЗ ЦИКЛУ «СИНІ СНІГИ»	2
Інас Омеляненко — ВЕЗІТЬ НАС ДО ІТОН ЦЕНТРУ!	3
Анатолій Щербатюк — ПОВЕРНЕННЯ ПОЖАДИ	6
Андрій Качор — «ЛЮДИНА ОБОВ'ЯЗКУ ГРОМАДСЬКОГО»	10
Сергій Плачинда — ЗВІДКИ ВЗЯЛИСЯ ГОЛЛЯНДСЬКІ КОЗАКИ?	13
Дмитро Об'як — ПРОБУДЖЕННЯ МОЛОДОЇ УКРАЇНИ	16
Микола Костюк — З ЖИТТЯ АКАДЕМІКА Д.І. ЯВОРНИЦЬ- КОГО	20
Христина Велигорська-Сеньків — ГАЛИНА НОВАКІВСЬКА І ЇЇ ВИСТАВКА	23
Григорій Мигаль — ІВАНКА МИГАЛЬ — ОПЕРНА СОЛІСТКА	25
Юрій Мошинський — ЕКСПРЕСІОНІЗМ	28
Юрій Соловій — «ПОЛИПТИХ»	29
Дмитро Федик — МОЇ ДОРОГИ ДО МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИ- ЧА (2)	31
Таня Гук — ПОЇЗДКА НА «КІНЕЦЬ СВІТУ»	33
Дмитро Чуб — ПОСМЕРТНЕ ВИДАННЯ ПОЕЗІЙ В. СТУСА	35
Ростислав Василенко — АНАТОЛІЙ ЮРИНЯК — ЛІТЕРАТУ- РОЗНАВЕЦЬ	36
Данило Г. Струк — ВСТУПНЕ СЛОВО НА ВЕЧОРІ І. КАЛИНЦЯ	38
О. Комар, Володя Українець і інші — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	39
ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ, КОЛЯДА НА ПРЕСОВИЙ ФОНД	40

На першій сторінці обкладинки: меццо-сопрано **ІВАНКА МИГАЛЬ**
— солістка опер Канадської, Метрополітен і Маямської. Статтю-
спогади чит. на стор. 25.

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріялів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріяли.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя**РОЛЯ ЦЕРКВИ У ВІДРОДЖЕННІ**

Українська Автокефальна Православна Церква проголосила власну патріархію як свідчення того, що вона хоче бути сама собою і є апостольською Церквою з Божого надхнення. Сьогодні промисел Божий запалив перед нами надію, яка осяяла шлях нації до відродження... Ми не повинні йти на загострення, а більше дивитися в очі один одному, виявити велику єдність, щоб наші серця билися в такт...

Нас може врятувати і допомогти здійснити все намічене тільки єдність і тільки вона... Ми повинні довести, що ми єдинокровні брати, діти Божі. На мою думку, головною причиною всіх непорозумінь між українцями православними і греко-католиками є незнання, неусвідомлення історії українського народу як на Заході, так і на Сході. Так склалося, що ця історія писалася однією. Я скажу так: українська нація стане великою тільки тоді, коли кожен буде тримати один одного за руку і разом усі йтимуть до мети.

...Нас сьогодні найбільше обходить і болить нам несподіваний конфлікт на теренах Галичини. Представники адміністрації не повинні підтримувати кликуш. Церкви зможуть розв'язати самі існуючий конфлікт, але за умови неутручання в нього будь-яких позацерковних сил.

Патріарх Київський і всієї України Мстислав.
(З виступу під час пресової конференції в Києві)

Наш корабель навімання пливе за течіями незвіданими. Команда його звична боротись проти вітру, але

не звична стратегічно думати, куди плисти...

За рік страшенно помінялись прапори, декорації й гасла. Це дуже радує й викликає еuforia. Але це й дуже насторожує, бо живемо в країні, де споконвічно все обмежувалось зміною декорації і заміною гасел, де перманентно бушує холодна пожежа еuforia. (...)

Найактивніші беруть в руку нині модний прапор і звичним голосом гукають: «Вперед проти...» Надходить пора демагогів.

Стривожена совість в сум'ятті, бо навіть не те важливо, ким ти позавчора був, а хто є хто! Стає страшно за активність людини, вихованої у безпринципному послушанні і в цілковитій безвідповідальності за наслідки своїх дій (...)

І хочеться заволати за Грабовським: «Де ви, мислі благородної й братерства сіячі?»

Де ви серед розбурханого й каламутного моря егоїзму, розбрату ворожнечі вже не проти партапарату (всі проти), а один проти одного — навіть у межах спільних громад. (...)

Нині багатьом здається, що вони патріоти. Багатьом здається, що вони віруючі. Багатьом здається, що вони демократи. Але мірою людини є її Бог. Те, що вона робить, що воліє і що вона сіє щоденно (...)

Відродження українських Церков від самого початку це проблема важка і конфліктна, бо й українська автокефальна, й українська католицька не мають нічого, а Руська Православна Церква не збирається нікому нічого повертати. Отже, кожна матиме те, що сама збере зусиллями вірних (...).

Фактично позитивні християнські емоції поступились місцем емоціям негативним — антихристиянським. На тому рівні точиться безпросвітна війна всіх проти всіх — всіма методами (...).

З СВІТЛИМ ПРАЗНИКОМ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

**СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО ВСІХ ЧИТАЧІВ І БАЖАЄМО ВАМ ЩАСТЯ, ЗДОРОВ'Я
І ДОБРОГО НАСТРОЮ В НОВОМУ РОЦІ!**

**Вірно усі, що цей рік і наступні роки принесуть здійснення довголітніх бажань
нашого українського народу!**

ХРИСТОС РОДИВСЯ — СЛАВІМО ЙОГО!

„НОВІ ДНІ“

Сьогодні ми дуже надіємося на високе нагадування нашого святішого патріярха Мстислава, на досвід і мудрість духовного провідника й патріота. І віримо, що дороги назад у минуле — це не дороги. Не може ж бути, щоб у кінці страшного ХХ віку християнський світ не об'єднався навколо своєї Євангелії, а спере-чався навколо різнотлумачень. (...)

В релігійній боротьбі РУХ на Сході слабкий, на Заході — однобічний. Він не піднявся до християнської і національної висоти, щоб стати над конфесіями і мати авторитет і серед католиків, і серед православних.

У Києві православні й католики з Галичини — це наші завжди бажані брати, які допомагають нам творити свято. Дома — це важко хворий поділений організм.

Церква є великою силою, мабуть, єдиною, що може з'єднати народ. Але тій Церкві потрібна глибока віра й мудрість.

Митрополит Шептицький завжди давав православним свої храми для богослуження, і він, напевне, не допустив би ворогування на порозі Храму Божого, не допустив би безпардонної боротьби за повернення «всього церковного майна» та «рішучих» методів, що травмують душу і оскверняють святиню...

Мусимо ... піднятися морально й повернутись лицем до Бога, щоб стати нарівні своєї молитви.

Євген Сверстюк

(З виступу на II зборах РУХу в Києві)

Про те, що я думав (з приводу інтронізації патріярха Мстислава), я вже сказав там (на прийнятті з цього ж приводу в готелі «Київ»). А тепер повторюю. Я вважаю, що це визначна подія в житті українського народу. Я собі не уявляю духовного відродження України без релігії. Я вважаю, що той чоловік, з яким я провів кілька годин в Америці, наш Патріярх, є ідеальний претендент на престол Патріярха. Це людина дуже широких поглядів. Це є людина, яка глибоко розуміє філософію, мистецтво і науку, особливо гуманітарну науку. Я собі уявляю лише такого Патріярха. Не може ним бути ортодоксальний богослов. Патріярх — це не тільки людина релігійна, це не тільки вождь віруючих, це одночасно вождь народу. І для того, щоб він міг збагнути всю складність цієї такої структури, як народ, йому потрібна широка гуманітарна і богословська освіта, яку має Патріярх Мстислав. Це не є ортодоксальний православний, який клацає зубами на греко-католиків, а чоловік, який добре розуміє, що є дві вітки одного народу... Я в ньому не відчув зовсім ненависти до греко-католиків, що характерно для деяких єпископів і т.д. Тобто, я побачив, що той чоловік думає державно, це державний муж, а не звичайний собі богослов...

Михайло Горинь,

перший заступник Голови РУХу,
в інтерв'ю з д-ром А. Лисим
для «Українських вістей».

Матеріяли про відродження українських Церков і зокрема про встановлення Українського Православного Патріярхату почнемо друкувати в наступному числі — Ред.

Микола ШАТИЛОВ

ІЗ ЦИКЛУ «СИНІ СНІГИ»

Як жовтень минув непомітно,
як нагло набіг листопад...

Ти вір у наближеність квітня
і в той, ще небачений сад,

де мальви і скромні, і пишні,
де нам побувать — хоч би раз,
а потім...

Запилені вишні

доспіють, кохана, без нас.

27 листопада '77

Згадай, як поночі тополі
гули, як пахло чебрецем,
і забувай мене поволі,
сама не знаючи про це.

Поїду, звіривши сторожу
листам безрадісним моїм...
Уберегти!

Але чи зможу,
і сам собі не відповім.

Так ліпше: забувай поволі
і не здогадуйся про це.

А що було?

Гули тополі
і в хаті пахло чебрецем.

7 грудня '76

Налітав архангельський,
сніг пероном мете,
знов цілую не ангельський
вид,
а личко святе.

У кімнаті натоплений
крижаніє трюмо,
ні обіймів, ні розпитів —
мовчимо, мовчимо...

Все поділене, зважене
в інші ночі та дні.

Тільки й наше —
зображення
у чужому вікні.

21 грудня '76

Поки луцький етап
львівська варта приймає,
видивляюсь на баб:
схожих, люба, немає.

Ждав півроку дарма,
щоб згадати тебе щемко.
Ніч, «столипін», тюрма —
польська ще, на Шевченка.

20 квітня '80

пам'яті Михайла

Уже ніхто й ніщо не має значення,
бо він верстає нездоланну путь,
але згадав, як з братом на побачення
мене з лихого камери беруть.

І я чваю злими коридорами,
де скаженіє остогидлий гімн,
і думаю, яке ж у мене горенько,
і думаю, який щасливий він.

Напевне, лиш одне і має значення —
оце благання, наче світ, старе:
«Пробач, Господь! Дозволь мені побачення.
Був я тоді щасливим».
Не бере!

6 січня '81

Читав Грушевського весь день:
Горохів, Торчин, Берестечко...
А потім вирубав упень
своє минуле, як містечко,
і пам'ять пещену твою,
борні суперницю невдалу,
передовому куреню
оддав, як ляшку, на поталу.

13 січня '82

МИКОЛА ШАТИЛОВ народився 10 жовтня 1939 року в Харкові. Закінчив філологічний факультет Харківського університету. У 1965-68 роках видав дві книжки віршів. Російських. Олександр Солженіцин зазначив у листі до автора: «Ось моя думка: в деяких поворотах у Вас дуже міцна, найсправжнісінька хватка. І це найчастіше у тих (кращих) віршах, котрі зросли справді з Вашого життя...» Борис Слуцький запевнив читачів: «До поезії Шатилов приходить зі своїм особливим досвідом і вкладом». Закінчувалася Хрущовська відлига. Микола Шатилов різко змінив літературні орієнтири. Повернувся до цькованої й приниженої мови своїх батьків — української, внутрішньо емігрував у поезії винятково інтимні. Короткий час редагував критику в часописі «Прапор». За саму згадку про катованого у брежнєвських концтаборах новеліста Василя Захарченка — звільнений із «вовчим квитком». Відтоді жодного рядка ніде не надрукував. У січні 1979 року заарештований на Волині службовцями МВД і КГБ. Обвинувачення: поширював релігійну літературу, зберігав зброю. Півроку перебував у Луцькій слідчій в'язниці. Засуджений до двох років позбавлення волі. Відбувши термін, працював конюхом на іпподромі, згодом — головним суддею. Зараз — приватний фотограф. Живе у Харкові.

Інас ОМЕЛЬЯНЕНКО

ВЕЗІТЬ НАС ДО ІТОН ЦЕНТЕР!

(Здається, сатиричний нарис)

Немає у світі нічого приємнішого, над спілкування з освіченою культурною людиною. Така людина йде вам назустріч, ви її розумієте з півслова. Будучи передбачливою, вона заощаджує вам час та зберігає ваші розшарпані емігрантські нерви від дуже модних у наш час, але зовсім непотрібних, стресів. Бути в товаристві таких людей — це, як росіяни кажуть, «одно удовольствие». А тим паче, коли до всього така людина ще й ваш родич, якому ви послали виклик на Україну, заплатили за квиток і після довгого чекання привезли з аеропорту до своєї господи.

У зв'язку з цим, давайте, дорогий читачу, трошки й поговоримо про деяких наших любих родичів, яких ми тут в Канаді ніколи не забували та за якими вельми стужилися.

Пригадуєте, скільки то було радості, коли років тридцять тому «кукурузяник» генсек Хрущов дозволив листування з рідними на Україні? Кинулися ми тоді і писати, і пакунки посилати, і в гості до себе їх запрошувати. Не всім, правда, пощастило побачити своїх рідних, але дехто все ж таки свого добився. Радощам краю не було!...

Приїде отаке нещасне, перелякане, обшарпане, не знає на яку ступити — карболкою від декого потягає. Безпорадні люди приїздили, несміливі. Запитуєш, які ж вам гостинці додому купляти, що там потрібно? А воно плечима стинає, ніяковіє. «Та знаєте, — каже, — як ваша ласка, хоч би одєжини якої, матеріялу... Обносилися ми до голого пупа...» А потім, згадавши «дружню розмову» із службовцем ОБІРу, дерев'яним голосом додасть: «А так у нас... гори всього є... хоч греблю гати». Ви берете свою гостю (тоді здебільшого жінки приїздили і то переважно чомусь зимою), возите по крамницях, вибираєте речі, запитуєте: «Може вам це, або ось оце?» А вона лише головою киває та за все дякує. Важко було з такими людьми скуповуватися. Зайде в крамницю, стане, як вкопане, розглядається довкруги та тільки очима лупає. Але що ви з ними зробите? Були то люди неосвічені, прості, здебільшого виховання сільського, від таких багато не сподівайся. Це не те, що тепер!

Тепер до нас приїжджають рідні цілком іншого крою, іншої закваски.

А все тому, що більшість із них освічені, виховані в дусі соцреалізму, у кожного як не фах, то професія, дехто навіть науковий титул має. Вони наперед знають мету своєї поїздки до Канади, ніяких теревенів про родинне життя ні їхнє, ні ваше від них не почуєш — народ діловий. Зате, коли потрібно, деякі беруть собі на озброєння сентиментальність, прикидаються дуже віруючими, з янголами починають діло мати. Приїде такий в Канаду, погостює тиждень шість, вирядять його додому з трьома валізками по сорок кілограмів кожна, і місяців шість від нього ні хуху, ні духу. А потім враз приходить рекомендований лист. Плаксивий лист, сентиментальний... Прочитаєш і на сльози тягне. Пише племінничок до своєї тітки: «Дорогая тьотя, пишу це пісьмо в особенні тривозі, у пісімістическом состоянні. Приснився мені страшний

сон. Приснилось, будто прилетів до мене беллий янгол із короною на голові і даже с тризубом і сказав мені такіє знаменніє слова: ти должен одвезти в Канаду і положити на гроб своєго дяді (ето, тьотя, вашого дорогого мужа) большой букет українських цветів. Если цього не ісполніш — будет тебе плохо.

Многоуважаемая тьотя, вишліть мені іщо одін разок визов і білетік, щоби я смог виполнить янгелово віленія...»

Старенька тітка прочитала листа і дуже розхвилювалася. За нею також незабаром припливе дід Харон, візьме у свій ветхий човник і повезе на той світ, а в листі ж мова про святого янгела, покійного чоловіка... Тітка негайно подріботіла до священика, перелякано розповіла про лист, попросила відслужити панахиду на п'ятдесятку та ревно помолилася за грішну душу її Степана. А своєму племінничкові, не зволікаючи, послала ще одін виклик.

Так що теперішній наш родич не пара колишньому. Прожити з таким тижнів чотири під одним дахом, — справа не з простих. Це вам не тещу в гості на вікенд запросити. Дехто з наших родичів вибирається в дорогу здебільшого по-туристськи, з портфелем в руці, чи валізочкою. Ніякої вишиваної бутафорії, як це робили колишні їхні попередники, не привозять — кому вона здалася? Дружину вашу обдаровують флакончиком одеколону «Сірень», вам перепадає дві-три платівки Гнатюка (платівки десятилітньої давности, цікаво, де вони їх дістають?). А вашим дітям?...

— Для дітей, — кажуть, — нічого підходящого не знайшлося.

І правильно. Нащо ще й на дітей витрачатися? Потрібні їм якісь дерев'яні Матрьошки? У них там в Канаді всяких витребеньок по саму зав'язку.

У сусіда мого два тижні тому гостював братів син із жінкою. Він — професійний музикант. У ресторані дуже віртуозно на трьохструнній балалайці грає. Жінка його відрекомендувалася «Гриміровщицей» — оперетковим артистам вуса приліплює. Нічого собі люди. Файні. Сиділи ми з ними за одним столом, розмовляли. На всі мої питання музикант давав конкретну відповідь:

— Всьо нормально!

Але, що саме те його «нормально» значить, я, признатися, не дуже второпав. Бо куди ж мені до нього? Він чоловік з освітою, балалаєчний факультет закінчив, а я навіть абетки напам'ятає ще й досі не знаю.

Сусіди мої люди старенькі, вже п'ятий рік як на пенсію вийшли. Соцпоходження вони діпистського, до Канади добилися голі й босі та ще й з двома малими дітьми. Сусід тридцять років у Форда віддубасив, дружина його прибиральницею працювала, щоб кінці з кінцями звести — жидам на колінах підлоги шкребла. Обоє ще «во время оно» лікнеп закінчили — люди, значить, прості. Все приходило до мене, як треба було листа рідним на Україну писати.

— Та не забудьте ж, — казали, — запитати, що їм у ту комунію ще послать?

Родичів у них було до біса й трохи — нікого не забували. Трьох синів вивчили, поженили, онуків діждалися. Самі жили скромно, малим були вдоволені. Як придбали колись стару хатину, у ній і віку свого доживуть.

Як бачите, біографія у моїх сусідів не з мільйонерських. Прості собі, щирі люди.

Гостей сусідових привіз із летовища старший син Віктор. Працює він у міністерстві закордонних справ перекладачем, українську та російську мови знає бездоганно, от і вирішили послати його на таку важливу місію. Самі ж усією родиною привітали дорогих гостей перед батьковою хатою. Сусідка на radoщах просльозилася, кинулась до музиканта з обіймами. Музикант зам'явся, простягнув випещену руку й сказав:

— Очінь приятно с вами познакомицца. Здрастуйте!

Сусідка у своїй простоті нічого не помітила, племінничка чоловікового так обняла, тричі поцілувала. Пригорнула «Гриміровщицу», як рідну дитину, й сказала:

— Слава Богу, нарешті діждалися. Заходьте ж, дітки, до нашої хати.

Гості зайшли, розглянулися довкола. Хатина чепуренька, скрізь вишивки, подушечки на витертих меблях, іконки, але тіснота — ніде повернутися.

— То це ви в такому курникові живете? — запитав музикант. — У нас квартира получша.

Всі презиринулись і довгенько ніхто не обзивався. Аж згодом сусідка промовила з помітною образою в голосі:

— А де ж нам жити? Дякувать Богу, що таку маємо.

Згодом гостей повели на другий поверх, показали їхню кімнату, запропонували помитися з дороги.

— А потім сходите донизу, — сказав сусід, — **вечеря** будемо.

Причинивши за собою двері, музикант шепнув:

— Што-то не понятно. Жіть в такой трущобе і без конца посылкі слать?

— А ти не беспокойся, — відповіла «Гриміровщица», — они деньгой набіти. Не знаєш хохлов?

За святочним столом гостей посадили на почесному місці — біля господаря та господині. Перший тост випили за їхнє здоров'я та щасливе перебування в Канаді. «Гриміровщица» від лікери відмовилася, — це, мовляв, «бабський напиток», зате дуже вправно жуктала віскі. Наллють їй чарку, а вона тільки — клац! — як собака муху, і нема. Під кінець очі посоловіли. На співи її потягло. Хотіла виконати «Во поле бірозонька стояла», але музикант завчасу уціпнув свою веселу жону за ногу і вона схаменулася.

Після вечері невістки прибрали зі столу, пішли до кухні посуд мити. Сини з батьками залишилися біля гостей, почали розпитувати про решту своїх родичів, цікавилися, як там тепер людям живеться?

— Нормально! — відповідав музикант.

«Гриміровщица» штовхнула його кілька разів коліном і поскаржилась:

— Плохо, дядя. В последнее время даже дуже плохо — нічого немає.

Сусід мій покрутив з жалю головою і зітхнув. Обличчя «Гриміровщици» враз зробилося сумним-пресумним, і вона з жалем в голосі натхненно виголосила:

— Україно, матінко рідна, — не вкрадеш, не мати-меш!

Сини час від часу зацікавлено зиркали на свою далеку родичку і мовчали.

— Ну, що ж, — обізвався згодом батько, — головою стіни не проб'єш. Чим зможемо — допоможемо.

Середущий син Петро раптом пригадав:

— Ми оце з братами надумали трохи познайомити

вас з містом. Є тут у нас дуже оригінальний Саєнс Сентер, є музей, картинна галерія, інші...

Музикант не дав Петрові докінчити — махнув рукою, ніби відганяв настирливу муху.

— Не стоїть беспокоїцца, — сказав, відкопивши нижню губу. — Во первих ми цим не интересуємось, а во вторих, якіє тут у вас музеї можуть бути? Декаденство хіба разне. От приїдете колись до нас у гості, ми повеземо вас в Ленінград — там музеї!

— Дааа, — протягла «гриміровщица», — там дійствительно красота! Палади, Ермітаж, пам'ятник Петру Великому! Да куда к чорту — такого ніяка друга стра-на не має. Одним словом — культура!

От! А дехто каже: неграмотний народ, ні в чому як слід не розбирається. Ану ж ви попробуйте висловити власну думку про те, чого ще й ніколи не бачили. У вас не вийде. А в них от вийшло! Про гнилий Захід та його культуру вони знають ще з шкільної лавки і знають більше, ніж ми всі разом взяті. Нічого поговорювати, мовляв, вони гуманітарних дисциплін не вивчали, «тьомная маса»... А от і не «тьомна»! Вони одним-однісіньким словом підбили все до спільного знаменника — декаденство «вот і всьо»! Їх декаденство не цікавить.

Їх в Канаді цікавлять більш реальні речі...

Гості моїх сусідів три дні їли, пили й спали. До спання обоє виявилися дуже охочі. Як тільки пообідають, музикант зараз же підводиться з-за столу і каже:

— Извиняйте, ми підєм немножко отдохнуть.

І це правильно. Люди вдома тяжко працювали, а тут якраз підходящий момент для відпочинку. Сусідка зранку до вечора виварює та вишкварює, біфштексами годує, щоб потім мали чим згадувати. Народ вони тямущий, знають як за своїм здоров'ям дивитися, не нам пара. Це ми тут зранку до ночі гаратаємо, як пришелепуваті. З'їв не з'їв, з чашкою кави в авто вскочив і гайда. А потім по лікарнях ходимо, на виразки шлунків жаліємось. Не серйозні люди. Не шануємо свого здоров'я. Нам слід би у них цих їхніх соціалістичних звичок підучитися. Робота не вовк, в ліс не втече — лягай собі і відпочивай.

Одного разу, порозлягавшись гарненько після смачного обіду, музикант сказав своїй «любезній» жоні:

— Ти всьо такі допоміг старухе на кухні. Відіш кака-я она — кожа на ней да кості.

— Ти шшшто, — зашипіла «гриміровщица», — с ума сошел? Я сюда не работаті приехала!

Це також правильно. Приїхала в гості — гостюй.

Місяців зо три тому одержав і я довжелезного листа від одної відпочивальниці з Києва. Виявилось, живе там якась моя родичка в шостому коліні. Фотокарточку прислала. Нічого собі дамочка — при тілі. З такою і до гріха недалеко. Пазуха нарозхрист, усмішечка спокуслива — очі під лоб закотила, чистісінька Марлін Монро. На четвертій сторінці пише вона таке: «Много людей наших стараються тепер вийхати за границу, жизнь свою там получше устроїть. Напишіте мені, пожалості, як вони там устроюють чи работают по своїх прохвєсиях? Главное там у вас, канешно, є де і є за що отдыхать. Ожидая ответа с нетерпением, потому шо цей вопрос мене дуже беспокоїть». На такого листа треба було відповідати негайно, бо ж дамочка «ожидает с нетерпением». І я їй відповів так: «Судячи по Вашій фотографії, заняття Ви собі тут

знайдете легко. А відносно відпочинку також не варто «беспокоїться» — тут у нас, як і у вас там, кожному громадянину дається раз у рік путівку на курорт».

Ніби й зрозуміло жінці пояснив, а от відповіді чомусь до цього часу так і не одержав...

Десь на п'ятий день за сніданком сусід мій і каже до своїх гостей:

— Пора нам, діти, починать подарунки для вас скуповувать. Залишилося, рахуй, три тижні, а то під кінець доведеться бігати як хортам. Приїде ось незабаром наш Віктор, дам йому гроші забере вас до Фірчука. Це тут є така крамниця, звідки наші лю...

Музикант підняв руку, зупинив свого дядька на півслові:

— До вашого Фірчука нам, дядя, не нада. Про Фірчука ми чули — там одно барахлішко. У нас свого хватає.

— Хто це вам таку дурницю сказав? — здивувався мій сусід. — Там у нього до кольору й до вибору. Звідти наші люди років тридцять підряд посилки додому слали.

— Дядя, раз я вам сказав не нада — значить, не нада. Везіть нас до Ітон Центер!

— Та... про мене, — згодився сусід. — Чув я колись, що є тут в Торонто така супер-крамниця, але ми там ще не були, не знаю навіть, де її шукати.

— Не беспокоїтесь, ми вам покажемо, — сказав музикант. — У мене тут повна інформація.

Дістав з кишені складений «гармошкою» папір, розгорнув і подав через стіл своєму дядькові. Аркуш нагадував сторінку із бухгалтерського журналу. Зверху до низу акуратно розграфлений, над кожною графою напис: назва, кількість, фірма, номер моделі, розмір, адреса крамниці, примітки. До того ж усе розбито по розділах: електроніка, відео-апаратура, муз-інструменти, взуття, одяг, інше. Дійсно — інформація повна.

— Воно, дядя, немножко невдобно, — сказав музикант, — що це ми такий списочок составили, но всьо ето нам очень нужно.

Сусід мій глянув, так йому брови на лоба й посунулись. Чого лише на тому спискові не було...

Саме в цей час зайшов до хати Віктор.

— Доброго ранку всім! — бадьоро привітався.

Побачив матір на кухні, побіг до неї, пригорнув, поцілував. А потім запитав:

— Ну що, всі готові? Якщо так, тоді — поїхали, час не жде.

Батько, покрекчуючи, підвівся з крісла і, зніяковіло, промовив:

— Тут ось, сину, лише того... Як тобі сказати... вони не хотять до Фірчука їхати.

— Не хотять? — здивувався Віктор. — Що це значить — не хотять? Чому?

— Ну, знаєш... вони хочуть до Ітон Центер. Ось маєш список.

— Почекайте, я нічого не розумію. Що ви говорите, тату? Що за список?

— Ну... — список! — ніби не своїм голосом вимовив батько і простягнув сивуватого кольору продовгастий папір. — Подививсь, — знатимеш.

Віктор як тільки глянув, моментально збагнув, що це таке. На хвилину зацікавився, далі зробив над собою

зусилля, стримав вибух гніву та незаслуженої образи. «Недаремно народня мудрість каже, — подумав, — що добра людина в очах хама — дурневі пара. Саме такими битими дурнями і рахують моїх батьків оці мерзотники!»

Музикант та «гриміровщица» не зводили з Віктора пильного погляду, а коли він, глянувши на них примруженими очима, усміхнувся, їм відлягло від серця.

— Це справді чудово ви придумали! — сказав, хачаючись думкою за ідею, що народжувалася в його голові. — Прекрасно — хвалю! Що то значить бути розумною, думаючою людиною. Це мені й час зеконмить і безліч зайвої біганини. Молодці!

Батько, нічого не розуміючи, підвів на сина очі, хотів щось сказати, але Віктор спинив його рухом голови.

— Сьогодні, на жаль, — продовжував Віктор, — у Ітон Центері побувати ми не зможемо, це далеченько, а в мене часу обмаль. Як тільки полагоджу одну важливу справу, я тут знову буду. А тим часом відпочивайте собі на здоров'ячко, як у нас тут кажуть — «гев а гуд тайм».

Махнув усім рукою, з коридору обізвався до матері:
— Бувайте здорові, мамо! — і вискочив з хати.

(Закінчення в наступному числі)

*«В Українську Державність ми віруємо;
Українську Державність ми ісповідуємо;
в її неминучості ми переконані»*

Симон Петлюра

КОЛЯДА

НА ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР УНР В ЕКЗИЛІ

У 73-ті роковини Української Народної Республіки,
у рік коли Україна проголосила суверенітет,
а тепер змагається за свою державність
і повертається до основ, які поставила УНР
у 1918-1919 році

ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

**Вам і Вашій Родині бажає
Комітет Сприяння Державному
Центрові УНР в Едмонтоні**

інж. Кость Теличко, д-р Петро Саварин, Володимир Базюк, о. Прот. Остап Фляк, д-р Влас Даркович, пані Катерина Рожак, д-р Дмитро Тодосійчук, Михайло Кучер, інж. Василь Кунда, інж. Ярмо Скрипник, Петро Лукша, мгр. Маркіян Ковалюк.

Державний Центр УНР в екзилі потребує Вашої моральної і матеріальної допомоги для справи відбудови Української Держави тепер більше, як будьколи. ДЦ УНР в діаспорі і Укр. Демократичний Блок на Україні йдуть разом до одної і тої самої мети, на ім'я якій: Вільна Самостійна Соборна Українська Держава!

Просимо переслати Вашу Коляду на Фонд ДЦ УНР готівкою, чеком або поштовим переказом. Чеки належить виписувати на: **Ukrainian National Council Fund** на адресу нашого скарбника, п-а В. Базюка, 8510-141 Street, Edmonton, Alberta. T5R 0K8

ФІЛОСОФСЬКІ РОЗДУМИ

Анатолій ЩЕРБАТЮК

ПОВЕРНЕННЯ ПОЖАДИ

(цикл вражень)

*Десь визначено долю нашу
І зважено труди і сон,
Ся подоріж в машині часу
Підтверджує міцний закон...*

*(Євген Маланюк, із збірки
«Перстень Полікрата»)*

ГАЙЩИНА

Так заразом називаються левади, мочар, долини з вербами і тополями обсягом в кількадесят гектарів на лівому й правому, — вищому березі Удича, однак я не певен, починаючи цю розповідь, що дійду краю Гайщини, адже вона містить дуже багато, більше, ніж можна уявити. Гайщина — це слово стало для мене напрямком пошуку, в якому хочу злити воєдино враження пережитого й відтак відмежуватись від нього — знову зажити в потаємній, недоступній для інших оселі. На самому порозі Гайщини хочу також сказати, що навіть побіжне, ніби випадкове знайомство із нею, перший крок в її напрямку не проходить безслідно, і якщо вас злегка торкнулись віти Гайщини і ви мигцем зазирнули в її таємничу зеленеву сутність, знайте — Гайщина вже більше не покине вас, ви можете надовго забути про неї, але вона в потрібну нагальну мить відшукає і постане перед вами.

Безліч створінь, більш граціозних ніж люди, залишають цю землю, душі їхні вислизують з тріснутих оболонок, підіймаються з вечірнім туманом й мерехтять в холодному зовсім порожньому просторі — потім гаснуть. Гаснуть очі, відкриті назустріч такому великому, залитому сонцем щедрому світові з автобусами й курами, що купаються в пилюці. Душ, позбавлених тіла, ще встигають торкнутись легенькі віти й наповнюють їх неземним трепетом — це Гайщина знову розчиняє в собі, обіймає і засмоктує в сповиток своїх бідних прохолодних підземних коренів, ховає в хащі верболозів душі дітей своїх — до наступної ночі.

Всяка суцзя в денному світлі істота мусить звикнути жити, мусить навіть надбати якусь мінімальну «філософію», щоб спокійно, як щось буденне сприймати життя і смерть і далі порпатись в пилюці, за кілька кроків від колеса автобуса. Найдовше звикає до себе людина, їй найсуворіше заборонено знати, що всі ми, зрештою, родом з Гайщини, таким є правило гри, надмір знання унеможлиблює хитру гру й несподіванку. Віддаленість від першоджерела, до часу прихована, дозволяє збочення, запрограмоване виродження під личиною прогресу і цивілізації хоч в потрібний момент люди збагнуть, що стали об'єктом експерименту; але сьогодні вони ще повинні, посипаючи себе пилюкою нечуваного науково-технічного поступу, сприймати самих себе надзвичайно серйозно, для цього кожного з них заздалегідь розщеплено всередині на дві половинки і навчено, що є біле, а що — чорне. Кожен точно знає місце і час «унікального» свого на-

родження, знає до якої статі, раси та популяції належить, особливо забудькуватих змушують носити на тілі шиток цупкого паперу, де все це записано, і якщо в сержанта на вулиці виникне сумнів щодо унікальності й неповторності певної особи — він її перевіряє.

Щодо мене, то я прибув на цю планету 33 роки тому. В моє завдання входило вивільнити накопичену тут потенційну енергію в одному сліпучому спалаху; багато домагались цього почесного завдання, але воно дісталось мені. Енергія ця, запаси якої так необачно накопичували на Землі, створювала деякий, чимраз більший енергетичний дисбаланс в межах цього, досі нічим непримітного всесвіту чотириголового Брагми. Місія моя була чітка і ясна і з глибоким спокоєм самозадоволення я можу, нарешті, її виконати, розказати про неї із спокоєм і смутком людини, яка полюбила цю землю, звикла до неї й водночас прийшла до свого справжнього призначення, яким би воно не було.

В Гайщині, де я народився і виріс, в довгій селянській оселі під смарагдовою стріхою, що її обступили ясени, жив задовго до мене цей смуток, стародавній сум — моє призначення. Ясени простягали свої руки над хатою і я ріс в цьому журливому сонному затишку, вбирав його в себе, насичувався самотністю під тими зеленими кронами. Люди — дорослі і менші — мені не заважали, я був наймолодшим і вони ставились до мене прихильно, хоч без надмірної поблажливості. Я рано відчув серед тих людей свою винятковість — опецькуватий і поважний — полюбляв потішати їх всілякими мудрими заувагами, мене навіть зрідка кликали для цього в гості, частували і ми розважали одне одного — я їх своєю недитячою серйозністю, а вони мене своєю дитинністю (...)

Прошло ще кілька років і серед ясенового шелесту і п'яного духу дикої троянди я раптом зрозумів, що ми, наша родина — злиденні бідарі. Однак я застав ще спогади батька про олійню і крамницю одного діда, про землю і воли другого, і зрідка, в бур'янах за хатою здибав напівзгнилі рештки, символи колишніх статків: іржаві трибки з олійні, цинові дійниці, борони або зтрухлявіле ярмо. Я вже знав, що нас пограбували більше ніж інших і батько чітко й недвозначно пояснив, хто це зробив. Це були якісь «кацапи».

Згодом, коли мене взяли до війська, я в великій кількості побачив цих «кацапів», я опинився в їхньому середовищі, перед цим я мав справу переважно із своїми земляками і містечковими «жидками».

«Кацапами», себто росіянами виявились мої ровесники з Уралу, з Челябінська й Міаса — вони вирізнялись з-поміж інших низьким зростом, плескатими обличчями і злодійкуватістю, про яку мене вже попередили. В них я перейняв вимову, ввійшов в смак і десь на другому році служби пиймав себе на тому, що не лише розмовляти — думати почав по-російськи. «Ета была невероятна», це була ознака катастрофи і я негайно побіг в гарнізонну бібліотеку, де з чималими труднощами розшукав дві українські книжки: «Хліб і сіль» Стельмаха й грубезний довідник з автомобільних двигунів. І коли на плацу отупілий від спеки й штурханів «карантин» все лупив й лупив чобітьми бетон, я, вибравшись на дах санчастини по пожежній драбині, лягав на теплий бітум й перечитував Стель-

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукативні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326

2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883

4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блузки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.

Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

YAR HALABAR

YAR'S KIDS' THINGS

CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2

(416) 767-7860

маха, — мене не цікавила фабула й герої, не цікавив весь цей зашкарублий сільський імпресіонізм, — я смакував, пригадував і пропускав крізь себе окремі слова, і з словами цими у мене була набагато глибша спорідненість ніж у Стельмаха, чи будь-кого іншого — це я знав достеменно...

Повсякчас невідомістю починається людське життя, невідомістю і сном воно закінчується, даремно б'ються люди над зрозумінням його — підглядають одне в одного, вчаться і заповнюють фоліанти мертворожденими істинами — життя і мету його треба відчутти безпосередньо, цього не вкрати. Там, в білоруському лісі, де над головою раз-у-раз долали звуковий бар'єр реактивні винищувачі і до запаху глици неодмінно домішувався сморід ракетного пального, повторюючи древні слова рідної мови, я збагнув своє призначення, свою невипадковість в цьому світі, окресленому соснами і ракетами. Все стало на свої місця і отримало сенс — призабута і згадана мова, смоляниста глици, реактивні винищувачі й тупі морди стратегічних ракет — життя відкрило мені свою мету і таємницю, всі необхідні знання були вже в мені, однак потрібні були ще певні умови, щоб їх розвинути.

Такі умови я згодом знайшов у Києві, в пединституті. Власне, інститут мене мало цікавив, хоч вибір його не був випадковим, мене вабили київські бібліотеки, і першим моїм великим успіхом, моїм відкриттям і знахідкою став Фрідріх Ніцше. Це була якась сіра, з чужими палітурками, розбухла від старости й вільгості книжка, яку я розшукав в півсутерені інститутської бібліотеки. Однак коли я дійшов до третьої глави, все помінялось, — до мене, лише до мене одного з тої плісняви поблискували гострі насмішкуваті очі Заратрусти, цей пророк був, як і я, родом з Гайщини, він ніс тягар великої місії, знав про це і прокладав шлях не для сучасників, він торував шлях прийдешній надлюдині.

Бідні тупоголові німецькі нацисти, лише не менш злиденні послідовники Маркса спромоглись побачити в них якусь спорідненість з генієм Ніцше, — пограбувавши Гегеля, вони тепер всіх конкурентів підозрюють в крадіжці. І хай «собаки» далі «лижуть піт героїв», Ніцше залишиться осторонь від усіх, його Заратруста — це якийсь свавільний глум, безупинний шалений літ самовтіхи поета на марах, образ майже кінематографічний, регіт смерті гідний фантазії Мілоша Формана. Недарма в Ніцше не було наступників, хоч слабенький відгомін того реготу підхопив і деякий час живив своїми лілями, орхідеями й іншим болотяним зіллям експресіонізм; Ніцше надто великий, щоб на ньому паразитувати.

Другим й останнім моїм київським відкриттям стали Упанішади. Денні свої студії в інституті я урізноманітнював нічними чергуваннями в божевільні, це давало мені змогу прогодувати себе й набути досвіду спілкування з людьми в більшості своїй непересічними. Заступав я на чергування щоразу в палаті для «збуджених» і мені на підмогу давали ще двох санітарів. Одного з них звали: «Гаре Крішна». Це був невисокий худорлявий хлопець, випускник фізичного факультету Київського університету, що сповідував кришнаїзм, він і порадив мені читати Упанішади, власне, ті фрагменти з них, які в нас можна роздобути.

Коли я вперше замовив, отримав і розкрив в чи-

тальні історичної бібліотеки, що на території Лаври, Упанішади, коли першим мені в очі впав набраний великими літерами сакральний склад «АУМ», я збагнув — це те, чого я шукав. Це була книга з давнього стереотипного сну, що зрідка відвідував мене, і я тоді довго, цілий день жив його настроєм, пригадував, як лась об скло, шукаючи виходу своїй вродженій злості... Бібліотекарка вже років двадцять як дивиться крізь що втратила кошенят, качиний гергіт на ставу, знову зітхання й невпинний літ роздратованої мухи, що билась об скло, шукаючи виходу своїй вродженій злості... Бібліотекарка вже років двадцять як дивиться крізь мене і я йду самотній між високих, непевно-хистких хмарочосів — в їхню сутінь; тхне гасом, що ним морять шашлів й мокриць в цій колишній старій молочарні, і я розглядаю пласти поцвілих, злиплених до купи книг, я знаю, одна з них — головна, а всі інші несправжні, ховають її од мене. Й чим ближче я до справжньої, заповітної книжки — тим чіткішим стає її колір, виразніший запах, з'являється згодом смак, й нарешті все це об'єднує дотикове чуття, я торкаюсь до тої книжки, вгрюзаю пальцями в її пухкість, намацую й розліплюю її сторінки і бачу чуже, неймовірно давнє й далеке й водночас рідне письмо. Це почуття незвичайно свіже випростує мене, я підводжу голову, я посміхаюсь із втіхою зверхности, оглядаючи недолугих переписувачів Маркса й Леніна, — я знайшов, мудрість потаємна і неуникнена знайшла мене, тут, на березі Дніпра і пропонує себе. Даремно вбивали, розпинали мій народ, даремно виривали в нього язик і виламували в суглобах руки, даремно віками захлапні вилицоваті зайди грабували й мертволи наші скарби й багатства, даремно змушували батьків моїх продавати за хліб своє тіло і душу — я знайшов. Саме життя сміялось мені в обличчя і відкривало свою таємницю, це було безсумнівно, цей звук «АУМ» жив і вібував в мені завжди від самого мого початку, це була древня інтенція мого розвитку, що зараз так відкрито, стверджуюче і невідворотно виказувала себе, мені — обраному з-поміж безлічі інших, на тих дніпрових кручах, химерно поритих двоногими кротоми, один з котрих прозрів.

Напевно подібної втіхи зазнав свого часу і вчитель мій Фрідріх Ніцше, він послужив мені прологом, візирпотік їхній висякав, він вміло допроваджував мене до нових, ширших берегів, фізіологія його мало цікавила це я згодом в праці під назвою «Час на розвантаження». Досить елегантно, здавалось, я поєднав в цьому есеї несумісне — містику і фізіологію, життя і його бліде коріння. Залишилось зовсім небагато — знайти сприймача моїх ідей, себто читача...

Першим, до кого я звернувся, був уславлений київський письменник. Він сидів в своєму кабінеті, обкладений паперами й охоче слухав компліменти, коли потік їхній висякав, він вміло допроваджував мене до нових, ширших берегів, фізіологія його мало цікавила. Потім були інші люди, мешканці міста, вони драгували мене своєю блудливою, злодійкуватою хапливістю, прагненням все споживати собі на втіху, я ж хотів втішатись ними і вони з непорозумінням дивились на мене, оминали й бігли далі, до своїх маленьких погрізенних втіх, комунальних радостей.

Останнім, кому я посвтав свій опус, був мешканець чужого міста — співробітник американського держде-

партментру Деніел Гросман, я зустрівся з ним у Москві, в їхньому посольстві, він перебирав в руках намисто невеликої вервиці і справляв враження розумної людини. Заклавши ногу за ногу, втішаючись екстериторіальністю, я витягну з кишені свій реквізит, своєю вервицю, й кажу йому, що я з України, він співчуває приязно й розповідає, що недавно побував в Нью-Делі і дійшов висновку, що «Гаре Крішна» — економічно вигідно.

Як би там не було — сім'я внесено, і я, подбавши про «гласність» в Москві, Львові і Києві, повертаюся додому, на Гайщину, щоб перечекати латентний, інкубаційний період розвитку моїх ідей в головах мешканців міста...

Повернувшись додому, пропахлий отим невмирущим смородом загальних вагонів, мушу насамперед вимитись й виспатись, потім в усталеній черзі й порядку перевіряю всі з'явища Гайщини. Це моя мікрогалактика і я починаю з її околиці, наближаючись до центру, що його розташовано по течії Удича вгору на схід від моєї хати, у лісі Слупичі, та є такий джерельний витік захований в глибокій вибалку, облямований папороттю і ліщиною, там кожна п'ядь землі — вигадлива, пронизана блідим корінням чорна пастка...

Серед мешканців Гайщини поселилась навіки ще одна маленька душа.

(Далі буде)

РАДОСЛАВ ЖУК НА МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ

Відомий канадський архітект, Радослав Жук, професор університету МекГіль в Монреалі, виголосив доповіді на двох важливих міжнародних конференціях.

В Атенах, у Греції, відбулася від 19-го до 21-го квітня ц.р. перша спільна конференція асоціації високих шкіл архітектури США і Канади та європейських архітектурних інститутів. Ця конференція була присвячена проблемам та завданням сучасної архітектурної освіти. У своїй доповіді на тему «Уява та інтелектуальна послідовність в архітектурному проектуванні», професор Жук представив принципи своєї теорії проектування. Доповідь була ілюстрована прикладами способу його власного проектування і прикладами праць студентів із трьох його курсів (в тому й курсу, що він провадив у Венеції).

Від 27-го травня до 1-го червня Міжнародне Об'єднання Архітектів відбуло свій 17-ий Світовий Конгрес у Монреалі. У конгресі взяло участь понад 3,500 учасників з 83-ох країн. Основні сесії цього конгресу були присвячені темі культури і технології. Радослав Жук виступив з доповіддю під заголовком «Критична реінтерпретація традиції у контексті нової технології». Як приклад цього напрямку проф. Жук представив українські церкви є вже відомі в світі через їх публікацію у провідних міжнародних архітектурних журналах, але це мабуть церкви є вже відомі в світі через їх публікацію у провідних міжнародних архітектурних журналах, але це мабуть вперше українська церковна архітектура, а можливо українська архітектура взагалі, була представлена на дискусію на цьому всесвітньому архітектурному форумі.

Під час конгресу проф. Жук брав також участь у церемонії впровадження нових членів в Коледж оф Феловс (Колегія Заслужених) Королівського Архітектурного Інституту Канади. Членство у цій Колегії є найвищим професійним відзначенням цього Інституту. Це відзначення було надане проф. Жукові в 1987-у році.

„Нові Дні“, січень 1991

Члени Кредитової Спільки «Союз» вірять в майбутність нашої Української Громади

Наша майбутність — це наші діти... це одна з причин, що ми збудували майданчик для гри на оселі «Київ» в Культурному Центрі Св. Володимира в Оквіллі.

Але Кредитова Спілька «Союз» не думає, що наш або ваш фінансовий стан є дитяча гра, і тому, крім Торонта, наша Кредитова Спілька тепер знаходиться також в Ошаві, й в Міссіссазі. Ми поширюємо наші послуги, щоб ви могли здійснити ваші майбутні мрії. Прийдіть і станьте членом родини Кредитової Спільки «Союз»!

So-Use Credit Union Members Believe in the Future of the Ukrainian Community

That future starts right here with our children... and it's one reason we built a playground at the St. Wolodymyr Cultural Centre in Oakville.

But So-use doesn't think that their or your financial future is child's play, that's why we're now in Oshawa and in Mississauga, Growing to give you the range of services that will help make your future dreams come true. Come and join the So-Use family!

2299 Bloor Street West, Toronto	763-5575
2267 Bloor Street West, Toronto	763-5575
406 Bathurst Street, Toronto	363-3994
31 Bloor Street East, Oshawa	432-2161
26 Eglinton Avenue West, Mississauga	568-9890

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

• 2295 Bloor St. W. • Roncesvalles Ave.
1094 St. Clair Ave. W. • 1304 King St. W.
TORONTO, ONT.

Андрій КАЧОР

«ЛИЦАР ОБОВ'ЯЗКУ ГРОМАДСЬКОГО»

Предтеча сьогоднішнього
Народного Руху України

(У пошані до великого, а сьогодні призабутого
громадського діяча)

*Не мине без пуття наша мука страшна,
Наша праця під гнетом неволі,
На могилах у тих, що в борні полягли.
Собі щастя збудують онуки
І промовлять: «вони не даремно жили, —
Здобули нам волю їх муки»...*

Б. Грінченко — «Наша доля».

Сьогодні багато говориться й пишеться про «Гласність» і «Перебудову» в Радянському Союзі, а зокрема про перебудову УРСР і мобілізацію сил на організаційну працю Народного Руху України за Перебудову.

З того приводу варто пригадати нашої громаді, що подібний «РУХ» в Україні, але в далеко менших розмірах, був перед сто роками. Історія часом повторюється... Тільки інші фігури виступають на шахівниці історії. Замість царів Петра, Катерини, Олександра чи Миколи, виступають Ленін, Сталін, Хрущов, Брежнев і... Горбачов.

Пригадаймо собі, як після ганебного царського указу, підписаного Олександром II, 18 травня 1876 року, українське життя на східних землях України майже завмерло. Силою цього указу заборонено було друкувати українською мовою не тільки книжки, а й тексти під нотами, виставляти українські театральні п'єси та прилюдно співати українські пісні.

Українські школи, як десь такі ще були, закрито. За Олександра II (1855-1881) в Україні загострілась русифікаційна політика до неможливості. Цей «указ» доповняв Валуєвський циркуляр з 1863 року, який проголошував, що «Української мови, не було, нет і бити не может». Особливо по вбивстві Олександра II в 1881 році народовольцями у Петербурзі, в Україні почалася чорна реакція проти будьякого «українського сепаратизму».

І саме тоді, у 80 рр., на обрію української літератури появилися такі письменники, як Борис Грінченко, Володимир Самійленко, Володимир Леонтович, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Панас Мирний, Олександр Кониський та інші, що для своєї творчості шукали захисту в Галичині.

Особливу широку громадську діяльність, а зокрема дуже законспіровану політичну акцію, розгорнули О. Кониський і Б. Грінченко. Вони, мабуть перші, в тому часі почали справжній практичний змаг за переміну «аполітичного українофільства»

Борис і Марія Грінченки

ва» на свідоме українство з метою ступневого усамостійнення України.

У проводі цього нового руху стає письменник, учитель, громадський діяч Борис Грінченко (1863-1910). Він належав до того покоління українців того часу, що самі перебирали на себе обов'язок провідного діяча, чи як писав пізніше С. Єфремов, вони: «самотужки, ступінь за ступінню, йдуть по шляху української самосвідомості, працюють серед найгірших громадських і особистих умовин, щоби вкінці згуртувати довкола себе порізане громадянство і рушити в дальшу путь, вже не одинцем, а тісно згуртованою компактною масою».

Свою політичну програму Б. Грінченко накреслив в 1894 році в чернівецькій «Буковині», бо в Києві цього зробити не міг, програму «свідомого українства». Головне завдання цієї програми було, як і сьогоднішнього РУХ-у, здобути законне право на українську мову в церкві, в школі, в судівництві й у щоденному вжитку інтелігентської верхівки.

Свідомі українці з під знаку Б. Грінченка, в тому часі, 100 років тому назад, ще не думали про політичні зміни зараз, бо вони бачили і розуміли непідготованість широких мас, але вони вірили, що з ростом нашої національної самосвідомості, прийде час, коли Росія сама загарантує наші права так, як їх у тому ж часі загарантувала Австрія галицьким і буковинським українцям.

Вони вірили, що в міру того, як «свідомі українці» розвинути широку культурну і суспільно-політичну та громадську діяльність, тоді і зродиться нова ідея відродження самостійної України. Чи не відбувається подібний процес відродження національної свідомості в сучасній Україні?...

Найактивнішим представником цього нового руху за «перебудову» в Східній Україні був саме Борис Грінченко і про нього хочу сказати кілька слів окремо, відзначаючи рівночасно 80-річчя від дня його смерті.

Борис Грінченко — це письменник, громадський і педагогічний діяч, публіцист, фольклорист і мовознавець. Писав під псевдонімами: Василь Чайченко, Б. Вільховський, Л. Яворенко, Вартовий і інші. Народився 9 грудня 1863 р. на хуторі Вільховий Яр, на Харківщині, у збідній дворянській родині, де щоденною розговорною мовою була російська мова. Щойно в гімназії, як він сам про це

згадує, попалася йому до рук «Енеїда» І. Котляревського, що в 1798 році заговорила до української інтелігенції широко-народною українською мовою. А далі «Приказки» Є. Гребінки з 1834 року, в яких цей неперевершений український байкар зумів показати перлини української народної мови в байках, казках і приказках. Вкінці «Кобзар» Т. Шевченка з 1840 року завершив національне освідомлення молодого Грінченка. Ці твори переконали його, що він українець і що він повинен своє життя і свою працю присвятити українському народові. З того часу він почав багато писати для народу і писати тільки українською мовою.

Б. Грінченко пристав до того гурту українських письменників, що в той час всю свою силу, всю свою енергію, увесь свій творчий хист віддавали на службу рідному народові, не страхаючись переслідування з боку царського режиму.

Б. Грінченко — це невтомний лицар праці, який довгий час стояв на сторожі українського національного життя. Звідси й його псевдонім «Вартовий». Він своїми поезіями, оповіданнями, повістями, драмами, перекладами і популярними книжечками намагався розбудити приспану тоді національну свідомість серед інтелігенції та селянства Наддніпрянської України.

По закінченні студій в Харкові, він деякий час учительював на Слобожанщині і Катеринославщині. У 1892 році він був одним із засновників Братства Тарасівців. У 1894 році оселився в Чернігові, де працював у Земстві. Він був активним членом «Громади» і рівночасно зорганізував найбільше в той час видавництво популярних книжок для народу, яке фінансував І. Череватенко. У 1902 році переїздить до Києва, щоб розпочати працю над «Словарем української мови», що появився в 4-х томах в рр. 1907-1909 у Києві, охоплюючи 68,000 слів. Це був перший того роду український словар. Рівночасно редагує журнал «Нова Громада» і є співробітником газети «Громадська Думка» та головою київської «Просвіти».

Б. Грінченко займався також і політичною діяльністю. У 1905 році він був одним із засновників Української Радикальної Партії та найактивнішим представником українського народництва. Рік пізніше ця УРП злилася з Українською Демократичною Партією, створюючи нову Українську Демократично-Радикальну Партію, з програмою національно-територіальної автономії України. Ця партія у 1907 році перестає існувати, а замість партії, у вересні 1908 році постає Товариство Українських Поступовців (ТУП), надпартійна таємна політична і громадська організація для координації і оборони українського національного руху перед російським урядом і московським шовінізмом. Б. Грінченко, в тому часі, пише дуже багато публіцистичних, критичних, літературно-історичних і популярно-наукових статей. З тих публіцистичних статей окремо треба відзначити «Листи з Наддніпрянської України», друковані в рр. 1892-1893 в «Буковині» — най-

UKRAINIAN Credit Union

Українська Кредитова Спілка

**«Вамі вклади та позички
в чужих фінансових установах
збагачують їх власників
і не дають ніякої користі
українській справі**

**Вамі вклади та позички
в українській кредитовій кооперації
збагачують українську громаду
і допомагають
українській культурі»**

Користайтеся з наших фінансових послуг

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

BABY POINT LOUNGE

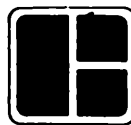
343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- **Повна кухонна обслуга.**
- **Українські й інші страви,
в наших або інших залах.**

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2126 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ

Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустріальних проєктів у Канаді, США та в інших частинах світу.

більшій українській газеті, що виходила в Чернівцях у 1885-1918 рр.

Не спиняючись довше над політичною і публіцистичною діяльністю Б. Грінченка, з подивом треба відмітити його літературну діяльність. Він дуже майстерно мистецьким словом віддзеркалює тяжке життя українського бідного селянства та нової верстви української інтелігенції в таких оповіданнях, або повістях, як: «Без хліба» (1884), «Хата» (1886), «Соняшний промінь» (1890), «Серед темної ночі» (1890), «Під тихими вербами» (1901), не називаючи низку дрібних оповідань. Він пише також драматичні твори: «Степовий гість», «Серед бурі» (1897). З поетичної творчості загадаймо тільки «Пісні Василя Чайченка» (1884), «Під сільською стріхою» (1886), «Під хмарним небом» (1893), «Пісні та думи» (1895), «Думи кобзарські» (1897). Він не забуває й про дітей та шкільну молодь. Б. Грінченко є автором читанки «Рідне слово» призначеної для народних шкіл. Він пише «Українську граматику» та інші підручники.

Для української інтелігенції перекладає на українську мову твори Гете, Шіллера, Ібсена, Гавптмана, Пушкіна, Гюго і інші.

Мотивом наснаги до праці для народу був його власний вірш «Праця єдина з неволі нас вирве». Найкращу характеристику Б. Грінченка подав проф. С. Єфремов у своїй «Історії українського письменства», називаючи його героєм щоденної праці. «Це лицар обов'язку громадського, — каже Єфремов про нього в іншому місці, — в найкращому цього слова розумінні; повинність — це маяк, що освічує його трудовий шлях». А сам Б. Грінченко про себе написав:

«Я зрікся мрій. Поважний, спокійний
Собі сказав: мені не треба їх —
Повинність — ось той владар добродійний,
Що збереже мене від мук і лих».

У цих словах цілий Грінченко. — «Поважний і спокійний». Він, задивлений у свою «повинність», весь час тримає руку на живчику українського

громадського життя, яке в тому часі дуже поволі «перебудовувалося» з малоросійства на нове, свідоме своїх завдань, українство. А на чолі цього РУХ-у, до якого треба зараховувати М. Драгоманова, М. Грушевського, Є. Чикаленка, І. Шрага, С. Єфремова, С. Петлюру, П. Стебницького, В. Винниченка, Д. Дорошенка, Ф. Матушевського, В. Прокоповича, Л. Старицьку-Черняхівську та інших, стояв невтомний, і не все помітний, Б. Грінченко, який, несподівано для всіх, з перевтоми, на 47-ому році життя відійшов у вічність, 5 травня 1910 року, в Італії, куди виїхав на лікування, а похований у Києві.

Для нас Борис Грінченко залишив крім багатьох творів свій заповіт:

«Наші сили й почування,
Думи, мрії, міркування,
Рук і мозку поривання,
Все, чим тіло й дух багатий —
За одне ми мусим дбати:
Щоб ізнов народом стати!»

**

Тут не можна хоч кількома словами не згадати його вірної дружини, Марії Грінченко (1863-1928), відомої як Марія Загірна, з дому Гладіліна. Вона, з любови до Б. Грінченка, зукраїнізувалася і була його невідступною товаришкою життя та праці, — великою помічницею в його громадській, політичній і літературній діяльності. Вона авторка багатьох популярних оповідань і брошур для народу, а також перекладів літературних творів на українську мову. Вона також співробітниця над «Словником української мови».

Ця коротка і далеко не повна згадка про Бориса і Марію Грінченків хай буде посмертною подякою від української громади за їх велику працю, за «перебудову» України перед 100 роками. Слава їм! і Вічна їм Пам'ять!

“PROMBANK” INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.

ЗВІДКИ Ж ВЗЯЛИСЯ ГОЛЛАНДСЬКІ КОЗАКИ?

В одному з недавніх номерів «Літературної України» (за 4 жовтня 1990 р.) Олесь Гончар, показуючи всім нам приклад громадянської активності й пильної уваги до важливих національних проблем і явищ, розповів про чудовий концерт на київській сцені українського чоловічого хору з Голландії. Схвилювано пише Олесь Терентійович про це диво, коли «ніби славетні наші Гмиря й Паторжинський, і всі генії нашого співу, наснажені якоюсь небесною силою, постали з небуття, щоб явити нащадкам свою невмирущість, своє безсмертя». (Див. О. Гончар «Зустріч з цивілізованими людьми». «Нові дні», листопад 1990 — Ред.)

Є в статті О. Гончара й такі слова: «1952 року в голландському місті Утрехт з'явився виходець із Західної України доктор Мирослав Антонович, обдарований диригент і композитор, який поставив перед собою завдання, здавалося б, фантастичне: створити український хор з числа людей ДЕ НЕ БУЛО ЖОДНОГО УКРАЇНЦЯ» (Підкреслення моє, — С.П.).

Хочу доповнити розповідь шановного Олеса Терентівича і навести історичну довідку, яку нашим історикам годилося б розширити в дослідження та монографії (для цього, щоправда, треба знати французьку та голландську мови).

Як відомо, 1646 року кардинал Жюль Мазаріні звернувся до українських козаків по допомогу: упродовж багатьох років французькі війська не могли взяти Дюнкерк, що його утримували іспанці. Тож ця фортеця стриміла, як ніж у спині Франції.

Що ж, не помилився в своєму виборі відомий державний діяч: Іван Дмитрович Сірко з двома тисячами запорожців узяв Дюнкерк за лічені години (як це відбувалося, ґрунтовно, спираючись на рідкісні архівні матеріали, розповів — у моєму літературному викладі — покійний наш Панько Мусієнко на сторінках журналу «Україна» кілька років тому).

Але вдячності за свій подвиг українські козаки не мали. Навпаки, їх усіх спіткала гірка доля.

...Від Гданська й до Дюнкерка запорожців транспортували, згідно з домовленістю, французькі фрегати. А от назад везти запорожців хитрий кардинал не поспішав. Більше того, Людовик XIV майже рік не виплачував козакам компенсації за умовою, бо, мовляв, вони оволоділи Дюнкерком «не за правилами ведення війни» (запорожці застосували хитрість і кмітливість, бойову зухвалість, повністю використали фактор несподіваності). Тож осінь 1647 і зиму та ранню весну 1648 року Сірко провів у Парижі, де відвідував лекції в Сорбоні.

А козаки, що залишилися в Дюнкерку, аби не вмерти з голоду, розбрелися по довколишніх селах, заробляючи собі на хліб звичайнісінькою селянською працею. Оскільки чоловіче населення північної Франції було вибите у тривалій франко-іспанській війні, то земля потребувала дужих чоловічих рук.

Та ось у травні 1648 року Сірко одержав належну плату від короля і поспішив у Дюнкерк. Зібрав своє козацтво. Зійшлися всі, а проте... Набігло й жіноцтва і галасливою юрбою оточило козацький табір. Лемент, сльози, плач. У багатьох молодих на руках не-

мовлята, у натовпі чимало вагітних.

— Братове! — показав кошовий. — Ми, козаки, завжди були лицарями у ставленні до жінок. Хто вже не вільний — залишайся тут навіки...

Тисяча козаків як стій впала навколішки:

— Батьку! Прости! І пощади. На Україну хочемо вертати!

— А вони хай ростуть байстрюками?! — гнівно скрикнув Сірко, вказуючи на немовлят.

...На батьківщину рушила тільки тисяча козаків на чолі з кошовим.

Кораблів їм і цього разу не дали, тож мусили прямувати на далеку Україну пішаницею.

Бельгію пройшли спокійно. А от у Голландії озброєний загін запорожців інтернували. Штатгальтер Нідерландів зажадав грамоти від польського короля.

Що ж, мусив Сірко з кількома своїми побратимами їхати до Варшави. А козаків-заложників розбрили й демократично розквартирували як трудову силу по господарствах вдів, яких теж було багато в цій країні відчайдушних і вічних мореплавців.

Що ж було далі? За півтора місяця Сірко прибув до Варшави. На околиці відшукав дім знайомого шляхтича. Той аж за голову схопився: «Щастя ваше, панове, що ви в куряві, як чорти, і ніхто не впізнав у вас українських козаків, а то завтра стриміти б вам усім на палях: Богдан Хмельницький підняв Україну проти нашого круля».

Справжнім побратимом для Сірка виявився знайомий поляк: він дав спочити козакам, потім переодягнув їх у бойові обладунки королівських драгунів і повів буцімто на війну проти Хмельницького. За якийсь місяць вони були вже під Баром. Тут Сірко став свідком короткого, але лютого двобою, в якому поляки побили запорожців.

Тієї ж ночі Сірко з'явився в наметі Хмельницького. Не було часу на довгі розмови. Гетьман одразу надав у розпорядження славетного кошового загін козаків, яких Іван Дмитрович негайно повів у бій і взяв реванш за вчорашню поразку.

А яка ж доля тих козаків, що лишилися заложниками в Голландії? Про них забули всі. І нагадали вони про себе через три з половиною століття, коли, як пише Олесь Гончар, грянув їхній український спів у Києві на фестивалі «Золотий гомін».

Є генетична пам'ять! Вона здатна творити дива — нести через віки й тисячоліття незбагненне хвилювання крові у нащадків давно забутих ними своїх славетних предків. Вона змушує сучасних високоцивілізованих «корінних» голландців співати на увес світ українських пісень, а сучасних шведів жити під українськими жовто-блакитними прапорами, бо...

Мудрі волхви, що розпоряджалися духовним життям росів-українців, ці старійшини Оратанії й Славії, наставники рахманів, борисфенів та скіфів-орачів, ще в ті часи розуміли всю згубність, сказати б по-сучасному, екстенсивного ведення господарства. А оскільки в родині кожного наддніпрянського русина виростало по десять-дванадцять міцних парубків, щотрироки на велелюдних осінніх святах Овсеня чи Тура юні бага-

тирі з-над Росі, Дніпра, Десни, Почайни, Сожа, Прип'яті, Кияниці тягнули жереб: кому йти НА НОВІ ЗЕМЛІ. А рушали молоді, добре споряджені громади на Балкани, до Північної Італії, Палестини, Сирії, йшли засновувати задовго до Риму великі міста Устя (Ostid) на Тибрі, Потава (майже — Полтаву) на березі Адріатичного моря чи фортецю Трою¹. Або прямували на Захід, аж до Рейну, щоб там називатися УКРАМИ і заснувати державу, яку готи називатимуть Uckermfdrk (Українська Земля)².

Проте знаємо в історії випадок, коли воєвода росів (чи русів, русинів) з-над Дніпра Один (III ст. н.е.) повів свою молоду громаду не на Південь чи на Захід, а на Північ і поселився з-поміж шведів, що гостинно зустріли русинів. Про це пише П. Шафарик у своїй праці, якою захоплювався Тарас Шевченко, «Славянские древности» («Slovansky Narodis» — усі п'ять книг цієї фундаментальної праці годилося б перекласти українською мовою і видати до 200-річчя з дня народження великого славіста 1995 року).

Шведи, що жили у великій дикості, обрали Одина своїм вождем, а по його смерті канонізували його в головного свого язичницького бога Сонця, Поезії й Родючости. Перейняли шведи й синьо-черлений штандарт русинів. Зрештою «вся Чудь» (прибалтійські та скандинавські народи тих часів) називали «шведських варягів» РУСАМИ³.

Працюючи зараз над образами Мазепи й Полуботка, переконуюся: Мазепу й Карла XII споріднила пам'ять крові. Обидва були нащадками великого українського воєводи III ст. н.е. Одина. Так само, як і князь Рюрик та всі Рюриковичі, яких вела до Києва, на Дніпро, пам'ять віків. (Тому історично достовірними вважаю образи Рюрика і Олега на мозаїчних фресках станції метро «Золоті ворота» в Києві).

Нещодавно «незалежна» газета «Вечірній Київ» проголосила вустами якогось російського шовініста, що українці буцїмто перейняли національну символіку в шведів. За історичними джерелами виходить якраз навпаки. Розумію автора: він, осліплений шовіністичними амбіціями, звик дивитися на українців як на якесь вимираюче плем'я тубільців, що їх можна ганили й паплюжити, як і належить «великоросу». Але ж редакція могла б звернутися до компетентних авторів... Що ж, вона виявилася вельми залежною від російського шовінізму. Про це свідчить і те, що «Вечірній Київ» таки домігся передплати й на російськомовний варіант газети, про що з пієтетом було проголошено в день виходу першого «незалежного» номера часопису. А якщо цим шляхом підуть усі обласні, міські й районні україномовні газети? За сьогоденної шовіністичної завірюхи, що прикривається ринковою економікою та союзним договором, усе можливе.

Тож хай нас захистить від шовіністичної чуми пам'ять крові. Бо саме вона може пояснити, скажімо, чому герб боспорських царів Персади і Левкона (тобто Левка!) — тризуби — так схожі на великокняжі триденти Ярослава Мудрого і Володимира Мономаха та на значки, що їх носять сьогоденні рухівці України. Так, усі ці герби й знаки походять від тризубих оберегів, з якими прадавні українські «водяники» (тобто — роси й венеда) йшли три-чотири роки тому до північної Італії, аби заснувати там Венедську дер-

жаву з уже згаданою вище столицею Потавою на березі Адріатичного моря. І мала ця держава велику округу на Дунаї — округу під назвою УКРАЙНА. Так пише О. Чертков, спираючись на античних географів. А про жителів тієї України видатний російський вчений-енциклопедист зазначає: «Нет никакого сомнения, что они — Крайны, Крайняне, Украинцы, как в древности, так и теперь. Они были те же Венеты, только жившие на «краю», на границе общего народонаселения всей Венетии, в Украине»⁴.

Усі ці факти мимохіть приходять на пам'ять, коли читаєш у Солженіцина буквально так: «Это все — придуманная невдавне фальшь, что чуть не с IX века существовал особый украинский народ с особым нерусским языком. Мы все вместе истекли из драгоценного Киева, «откуда русская земля стала есть», по летописи Нестора».

Як тут не згадати видатного — ретельно забутого в ім'я російського шовінізму! — українського вченого-поліглота Михайла Красуського, який понад 100 років тому писав:

«Занимаясь долгое время сравнением арийских языков, я пришел в убеждение, что малороссийский язык не только старше всех славянских, не исключая так называемого старославянского, но и санскритского, греческого, латинского и прочих арийских»⁵.

Далі Красуський переконливо доводить на численних фактах (застосовуючи метод порівняльної лінгвістики) стародавність української мови, що виникла і сформувалася понад 7000 років тому.

До речі, я цитую працю Красуського, яка є, за словами автора, «...лишь кратким извлечением из обширного труда, приготовленного к печати на польском языке».

Нині вкрай потрібно, ясна річ, видати і книгу М. Красуського «Древность малороссийского языка», і його фундаментальну працю в перекладі з польської. На часі перевидання праць тенденційно замовчуваних російських істориків-інтернаціоналістів Олександра Черткова та Єгора Классена — того Классена, який чесно й переконливо розшифрував кілька українських слів на могилі славетного античного царя й лицаря Енея; власне, Классен перший правильно прочитав викарбуваний на мармурі передсмертний вигук Енея рідною українською мовою: «Ой, дорогі, хорошіі»⁶.

Не можна відкладати і з відкриттям історико-філологічного та сходознавчого факультетів на базі реставрованої Києво-Могилянської академії в Києві. Нам вкрай потрібні молоді поліглоти, які могли б глибоко вивчити багатющі архіви Швеції, Голландії, Франції, Польщі, Туреччини, Вірменії, Індії, Англії, США та інших країн, де можна знайти матеріали до найдавнішої історії України. Потрібна, звісно, повна свобода й суверенність України, яка могла б подбати про себе, про свою духовність без опікунів і наглядачів.

А поки що не втрачаймо й генетичної пам'яті, яка може пробудити мільйони й перетворити в дійсність віковічну і таку просту мрію окраденої нашої Матері-України — ту мрію, що проголошена вустами її геніальної доньки: «Дайте пожити мені... Дайте пожити!»

1. Докладніше про це див. тенденційно замовчувану шовіністичними істориками працю істинного вченого ін-

тернаціоналіста О. Черткова «Пелазго-фракийские племена, населившие Италию», М., 1853.

2. Там же, с. 84.

3. П. Шафарик. Славянские древности. Переклад О. Бодянского. Одеса, 1880, с. 3.

4. О. Чертков. Пелазго-фракийские племена... с. 83.

5. Михайло Красуський. Древность малороссийского языка. Одеса, 1880, с. 3.

6. Егор Классен. Новые материалы для древнейшей истории славян вообще и славяно-русов дорюриковского времени в особенности, с легким очерком истории руссов до рождества Христова. М., 1854, в додатку «Памятники письменности славян до рождества Христова», с. 7.

(«Лит. Україна», № 43)

СКЛАДИМО НОВИЙ СЛОВНИК ПСЕВДОНІМІВ!

Роки повоєнного лихоліття принесли еміграції багато нещастя. У нейтральних країнах органи НКВД вилучували українських діячів — Василя Вишиваного, Валентина Садовського й багатьох інших. Вони загинули згодом у катівнях ГУЛАГу. Не раз і так звані альянти передавали українців — колишніх радянських громадян, із німецьких кацетів до советських.

Щоб уникнути нових ув'язнень, люди мусили змінювати собі біографії, записувалися галичанами. Повоєнна українська періодика рясніє псевдонімами, за якими ховалися талановиті поети, прозаїки, публіцисти.

Тепер змінюються покоління і настав крайній час зановувати справжні імена тих, хто творив у ті важкі часи українську культуру. За півстоліття, або й багато скоріше, історики й літературознавці зможуть тільки безпорадно розвести руками перед глухими, незрозумілими підписами в старих періодиках.

Редакція видання Encyclopedia of Ukraine в особі його головного редактора (Торонто) і Археографічна Комісія АН УРСР в особі керівника її групи бібліографічних і довідкових видань (Київ) дійшли згоди щодо укладання бази даних для нового словника псевдонімів.

Український історик зі Львова, Ярослав Дашкевич, напередодні свого ув'язнення уклав корпус псевдонімів за публікаціями в Україні. Як і годилося б, він нотував усіх — і лівих, і правих, і будівничих української культури, і її ворогів, і геніїв, і графоманів. Інакше бо у старих виданнях справді не розберешся. „Словник українських псевдонімів“ видано 1969 року в Києві.

Просимо громадянство, наших авторів і редакторів, їхніх родичів, розкрити ті підписи, які вже можна, на їхню думку, розкрити. Не даймо піти в непам'ять творчості старших поколінь. Біля кожного псевдоніму бажано зазначити, у яких виданнях і в яких роках його вживалося. Ці відомості просимо надсилати на даресу: Encyclopedia of Ukraine, Toronto Publications Office of CIUS, Department of Slavic Languages and Literatures, 21 Sussex Avenue, University of Toronto, Toronto, Ontario M5S 1A1, Canada.

Данило Гусар Струк
Сергій Білокінь
28 травня, 1990 року

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: **766-4511**

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES
ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА
2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

M - C D A I R Y

- ЙОГУРТ 212 Mavety Street
- ГУСЛЯНКА TORONTO, ONTARIO
- БІЛИЙ СИР Tel: 766-6711
- СМЕТАНА

**У С Е С М А Ч Н Е,
Д О Б Р О Я К І С Н Е!**

d'Chameleon

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси
2902 Dundas St. W. (west of Keele)
Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даємо знижку
Власник: Степан Кузник Tel: 763-6674

ПРОБУДЖЕННЯ МОЛОДОЇ УКРАЇНИ

Звідомлення з Києва

Майже кожної суботи чи неділі в Києві тепер відбуваються демонстрації або ж мітинги чи маніфестації. Не було винятком і 1 вересня 1990 року, субота — офіційно прийнятий день Знань, коли мільйони школярів розпочинають новий навчальний рік. Цього дня Українська міжпартійна асамблея, Народний Рух України, Київський комітет солдатських матерів організували мітинг-протест проти служби юнаків з України в лавах Радянської армії, зокрема за межами республіки.

Мітинг розпочався гуртуванням кількох сотень найактивніших людей з УРП, УСДП, Народного Руху України, Товариства української мови ім. Т. Шевченка, які розгорнули синьо-жовті й малинові знамена, гасла, транспаранти. Коли виступав, певно, вже третій промовець — співголова УНДП Євген Чернишов — площа була заповнена шкент.

Мабуть, самі організатори не чекали такої великої чисельності людей, які взяли участь в акції протесту. Можна як завгодно ставитися до промов і виступів мітингуючих, спрямованих проти імперської політики КПРС, проти рекрутського набору хлопців з України до Радянської армії, за створення збройних сил Української Народної Республіки, — але ось у чому, безумовно, всім слід солідаризуватися — в необхідності військовослужбовцям, призваним з України, проходити дійсну військову службу на терені республіки.

На мітингу добрими словами згадували українських національних героїв. Славили Центральну Раду й уряд Директорії. Лише не нинішню Верховну Раду України, яка, врешті-решт прийнявши Деклярацію про суверенітет республіки і постанову «Про проходження строкової військової служби громадян України та використання працівників правоохоронних органів республіки за її межами», зробила півсправи, не надавши їй статусу закону. Досі матері на багатостраждальній українській землі продовжують отримувати цинкові гроби з середньоазійських і закавказьких республік, оплакувати своїх синів, які навіки стали каліками. За що їм, цим дітям, судилася така доля? Чи ж захищають вони інтереси України в Азербайджані, Вірменії, Киргизії? Чи ж мало було сліз і крові в Чехо-Словаччині, Угорщині, Афганістані?

Дізнавшись про державний суверенітет України, солдати-українці, що служать в далекому Сибіру, Середній Азії стали полишати військові формування. Одним словом, дезертирували. Треба зрозуміти ті причини, які змусили юнаків порушити військовий обов'язок і присягу. Це, насамперед, переслідування в тих районах за національною і релігійною ознаками. Це так звана «дідівщина», коли старший за строком служби фізично й морально збиткується над молодшим. На жаль, ні Ради народних депутатів всіх рівнів, ні парламент республіки (на час написання статті він знаходився у відпустці), ні тим більше військові відомства не знайшли розумнішого вирішення із втікачами, як депортувати їх до колишніх місць проходження військової служби. Можна лише уявити, яка доля спіткає хлопців там. Шкода, адже вони повірили в іс-

Майор Радянської армії Леонід Бровченко на чолі маніфестації за українську армію.

тинність прийнятих Верховною Радою постанов. А потім тижнями голодували в казематах комендантури військового округу на знак протесту проти повернення їх до попередніх місць служби.

Ось кілька невеличких інтерв'ю під час мітингу.

Павло Остапенко: «Я не відмовляюся виконувати військовий обов'язок, але запевняю, що служити на території іншої країни чи республіки не буду. Я не візьму зброї до своїх рук, навіть під загрозою автомата».

Валентина Дмитренко: мати недавно комісованого з Читинської області (РРФСР) сина: «Мій син лише місяць прослужив у будівельному батальйоні. Потім довго лежав у шпиталі. Мені, матері, страшно про це говорити — він став калікою на все життя. У будівельному загоні, який складався переважно з киргизів та азербайджанців, його постійно били, мордували, навіть кували. Ці нелюди, інакше я не можу назвати, відрізали йому вуха. Слідство ведеться досі, та все ніяк не можуть знайти винуватця цього акту вандалізму. Я більше не можу нікого ні до чого закликати. Я мати, горем убита жінка, з вісімнадцятилітньою дитиною на руках, яку понівечила і покалічила Радянська армія».

Леонід Бровченко, майор Радянської Армії, працює у Вінницькому військкоматі, очолює батьківський комітет, котрий вимагає негайного повернення усіх військовослужбовців, призваних на Україні, на територію республіки: «Я закликаю усіх офіцерів, які є українцями, і які ще не забули, чиїх батьків вони діти і онуки, покласти всі свої сили на благо служіння вільній і незалежній Україні. Я закликаю усіх офіцерів-українців не служити в ім'я імперських, комуністичних цілей, боротися проти насильницької, вірогідної й ідолопоклонницької політики генералітету й Міністерства оборони загалом. Армія повинна бути чесна, хороbra, мужня. Це — майбутня армія Української Народної Республіки».

Я запитав у майора Леоніда Бровченка, чи він знає, яка участь його може чекати після повернення до військового формування, де він служить, чи він сподівається на підтримку своїх однодумців, яких, на мій погляд, в армії не так багато.

«В мене троє дітей, — відповів він, — але за своє благополуччя я не боюся. Я боюся цинкових гробів, які приходять на Україну з Уралу та Середньої Азії,

я не хочу, щоб це тривало й надалі. Я вірю, що на Україні переможе здоровий глузд і правильна військова політика.

По закінченні мітингу центральними вулицями міста пройшла демонстрація, аж до військової комендантури. Звідси не пролунало жодного такого виступу, який або погодився б з рішеннями Секретаріату Народного руху України — зажадати від Президії Верховної Ради термінової підготовки рішення-звернення до військовослужбовців строкової служби, які є громадянами України, або засудив би факт прийняття тією ж Верховною Радою постанови «Про проходження військової служби...» Як нерідко трапляється, офіційні кола відбуваються мовчанкою.

15 днів тривало голодування студентів на центральному майдані столиці України. Звичайно, ця акція була б продовжена, якби Верховна Рада України не прийняла рішення задовольнити вимоги голодуючих. Своєрідним поштовхом до такої постанови стала Всеукраїнська студентська маніфестація, яка тривала в Києві упродовж трьох днів.

2 жовтня розпочалося голодування студентів на центральному майдані міста (люди вже давно називають його майданом Незалежності, всупереч офіційній назві — площа Жовтневої Революції).

Акція голодування викликала певні розбіжності в поглядах киян на суспільно-політичну ситуацію в Україні і на саму голодовку. Дехто вбачав у ній якусь дитячу забавлянку, дехто висловився категорично проти неї. Висловлювалися традиційні настанови на кшталт: треба вчитися, працювати чи збирати врожаї на колгоспних полях. Однак, більшість вважала, що це — найсвідоміша частина молоді,

NON STOP

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал — Варшава. Відліт
з Мірабел у вівторки і п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку. Делі і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674
в Торонто (416) 364-2035

POLISH AIRLINES

1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal Que H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844 2674 Toronto (416) 364-2035

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організацій своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими доларами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монреалі.

**Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. М6Н 1Л6.
Телефон — (416) 534-7551.**

**Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6N 1L6.**

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

яка кинула виклик існуючій системі влади і господарювання.

Ця найвища за значимістю ненасильницька політична акція була організована з ініціативи київської філії Української студентської спілки і Українського студентського братства Західної України. У голодуванні взяли участь студенти багатьох київських і львівських вузів, також студенти з Вінниці, Івано-Франківська, Рівного, Луцька, Донецька, Харкова, Хмельницького, Житомира, Кам'янець-Подільського та багатьох інших міст України (до українських студентів приєдналися студенти з Іркутська та Омська (РРФСР), Тбілісі (Грузія). Студенти висунули найголовніших п'ять вимог, звернутих до Верховної Ради України. Це:

- відставка Голови Ради Міністрів УРСР В. Масола;
- прийняття постанови про націоналізацію майна Комуністичної Партії та ЛКСМУ на території України;
- відмова від прийняття Союзного договору;
- призначення нових виборів на основі багатопартійності навесні 1991 р.;
- повернення на Україну всіх громадян УРСР, які проходять строкову службу в армії за межами нашої республіки.

Слід сказати й про те, що голодуючі, а їх вже в перші дні було понад сто чоловік, перебували в жахливих умовах: не було елементарної санітарно-гігієнічної обслуги, не вистачало ні спальників, ні наметів, ні матраців, ні ковдр, навіть перевареної води було обмаль.

Першу допомогу голодуючим надали кияни, які почали носити теплий одяг, ковдри, рушники і мило, трави для приготування варів і чаю. З інших областей і міст України приїжджали люди, щоб добрим словом, співчуттям, захопленістю громадським подвигом підтримати своїх дітей. Вже на п'ятий день в багатометровій книзі підтримки вимог була сотня тисяч підписів.

Але минали дні, здається, вже в найдавших куточках України всі почули ці вимоги, проте Український парламент фактично не реагував на них. Коли ж Голова Народної Ради, народний депутат Ігор Юхновський повідомив про вимоги голодуючих студентів, висловив тривогу за їхній фізичний стан та закликав до порозуміння й моральності, то в залі засідань його виступ був зустрінутий реготом. Виявляється, що студенти своїми діями заважають... «конструктивній і планомірній роботі Верховної Ради».

Кількість голодуючих з кожним днем також зростала (на восьмий — 220, на тринадцятий день — понад 350), приєднувалися нові сили. У Верховній Раді їх вимоги підтримали десятки депутатів, деякі з них оголосили голодування. У вузах республіки почали створюватися комітети підтримки голодуючих, до вимог студентів приєдналися десятки підприємств, установ, науково-дослідних інститутів, середніх шкіл і професійно-технічних училищ. На майдані з'явилися гасла: «Молоді робітники Києва

підтримують вимоги студентів!», «Завод «Арсенал» — з вами!» (чи не найбільше підприємство міста, на якому працюють десятки тисяч людей), «Комітет солдатських матерів — підтримує своїх дітей», «Український квіте! Жінки Києва підтримують тебе!», «Ми за вільну Україну!» (підпис — «Кримські татари») і багато інших гасел.

До голодуючих студентів також приєдналися деякі викладачі, робітники і службовці, які теж розташувалися на майдані. Тут від перших днів голодування була народна артистка України, лавреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка Неоніла Крюкова з написом — «Я — голодую», постійно серед голодуючих перебувала Наталка Галич, українка за походженням, яка проживає у США. Згодом, як повідомили деякі газети, наметові містечка з голодуючими з'явилися у центрі Житомира, Донецька, Сум, в деяких районних містечках Київщини.

Наприкінці першого тижня голодування студентів до наметового містечка завітав Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук. Протягом години проходили співбесіди зі студентами, але, як зауважив один з організаторів акції голодування, голова Львівського студентського братства Маркіян Іващишин (до речі, він тут проводив свій «медовий» місяць після одруження 29 вересня): «Ми дуже сподівалися на відверту розмову із Кравчуком. А вийшло так. Ми висловлювали свої вимоги, а Кравчук по черзі їх заперечував. Говорив, що вони будуть виконані, але не зараз... Не вийшло очікуваної розмови. Нічого конструктивного...»

Говорить один з організаторів цієї акції протесту, співголова української студентської спілки, студент філософського факультету Київського університету Тарас Корпало, комендант табору.

— До голодування ми завчасно і ретельно готувалися, — сказав він, — пройшли медичне обстеження у студентських поліклініках. Вибирали найміцніших і найвитриваліших, також підбирали раціон харчування, шукали одяг, намети, спальники. Готувались психологічно і морально, бо передбачали напружену атмосферу і знали, як важко перших 3-5 днів протриматися.

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ

**та інші печива випікає
Українська пекарня**

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також різні українські
страви у нашій каварні

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel. 368-4235

St. Lawrence Mkt.

366-7259

483 Bloor St. W.

922-5875

2199 Bloor St. W.

— Як взагалі виникла ідея таким чином вплинути на рішення Верховної Ради?

— Ми пересвідчилися, що мітинги і демонстрації не допоможуть прийняти радикальніші рішення. Може, хоч таким чином розбудимо громадськість? Адже всі бачать, що Деклярація, то мертвий закон, папірець, а мовчать, бояться. Український народ вкотре може залишитися залежним від імперської політики Москви і Росії. Уряд Єльцина, яким би демократичним і радикальним не був стосовно росіян, ніколи не залишиться таким до «малоросів». Є відомості, що зі східних районів України починають вивозити устаткування і обладнання з заводів союзного підпорядкування, але які були збудовані руками українців. До цих пір ми продовжуємо забивати їхні засіки українською пшеницею, картоплею, цукром. Прикладів багато, проте наш уряд спить, мислить по-старому. Одним словом, його необхідно змінити, і наша акція протесту, окрім відомих вимог, покликана підняти в людей національну свідомість, збудити національну гордість і патріотизм.

До того ж ми маємо наочні приклади, як подібні акції увінчувалися перемогами голодуючих. Я маю на увазі Румунію, Болгарію, меншою мірою Чехо-Словаччину.

Незважаючи на моральне піднесення голодуючих, серйозні турботи викликав їх фізичний стан. Чотирі студенти були відправлені до лікарні — хто із запаленням легенів, хто від виснаження. Одного студента, після «сухого» голодування, у тяжкому стані забрали до реанімації. Майже половина голодуючих температурила. Але боротьба за справедливе вирішення соціально-політичних вимог тривала.

Події розгорталися з блискавичною швидкістю. Впродовж трьох днів застрайкували усі вузи Львова, до яких долучилися 20 шкіл, 13 технікумів, 10 профтехучилищ. Хвиля страйків прокотилася по багатьох обласних центрах України і набула апогею у Києві, де десятки тисяч студентів, підтримувані учнями, робітниками, усіма свідомими і чесними киянами, вийшли на вулиці з вимогами негайного задоволення усіх вимог голодуючих. Страйкуючі захопили головний корпус університету, корпуси політехнічного і педагогічного інститутів, прорвали потужну міліцейську оборону Верховної Ради і «окупували» Радянську площу. З головної трибуни сесії Олесь Доній зачитав деякі вимоги голодуючих студентів, закликавши усю Україну до громадської непокори.

16 жовтня, Верховна Рада нарешті виробила рішення — створити узгоджувальну комісію парламенту республіки, яка б дійшла консенсусу з вимогами голодуючих. Чи не вперше, нарешті, за всю коротку історію українського парламенту, вона була сформована демократичним шляхом (по п'ять представників від Народної Ради і комуністичної більшості — блоку «239». А також — перший заступник Голови Верховної Ради Іван Плющ). Комісія розглянула вимоги голодуючих студентів прийняла рішення, а наступного дня, 17 жовтня, тобто на п'ятнадцятий день голодування, Верховна Рада постановила:

1. В 1991 році провести в Українській РСР народне голосування (референдум) з питання довіри Верховній Раді Української РСР і за його результатами вирішити питання про проведення нових виборів до кінця року.
2. Забезпечити проходження строкової військової служби громадянами України поза межами республіки тільки за добровільною згодою громадянина.
3. Доручити Державному арбітражу УРСР, Міністерству юстиції УРСР і Державному комітетові по економіці розглянути питання щодо націоналізації майна КППС та Комсомолу на території України і до 1 грудня 1990 року утворити тимчасову комісію Верховної Ради УРСР з цього питання.
4. До прийняття нової Конституції УРСР укладення Союзного договору вважати передчасним.
5. Прийняти до відома повідомлення Голови Верховної Ради УРСР Кравчука Л.М. від 17 жовтня 1990 року стосовно відставки голови Ради Міністрів УРСР Масола В.А. і вирішити це питання у порядку, передбаченому статтею 97 п.9, статтею 108 п.4 Конституції УРСР (23 жовтня Голова Ради Міністрів В. Масол склав свої повноваження).

Таким чином, вдовольнивши в основному вимоги голодуючих, Верховна Рада зняла напругу мирним шляхом, не вдаючись до того методу, який запропонувала найконсервативніша частина парламенту заявою кримського депутата В. Рєви — ввести військове положення в столиці України.

Який можна зробити підсумок? Ця політична акція досягла відчутного результату, зробила стільки, скільки не зробили всі демократичні партії України разом узяті. Студентська єдність, молодіжний рух, цей каталізатор вимог часу, ще раз довів усьому світу (а голос голодуючих студентів України був почутий у світі — надійшли телеграми-підтримки з Канади, США, країн Європи), що він є великою силою, що він здатний впливати на рішення парламенту, може формувати громадську думку населення, що він виражає думки і прагнення народу.

Д. Обяк

«Голодуєм день і ніч. Що ти наробив Ілліч?»

З ЖИТТЯ АКАДЕМІКА Д.І. ЯВОРНИЦЬКОГО

(початок у попередньому числі)

Голодова облога України і «вовчий білет» Д.І. Яворницькому

Ще будучи студентом Дмитро Яворницький обходив та об'їздив всю Україну вздовж і впоперек. Всюди мав багато друзів та приятелів, всюди його поважали, бо й він понад усе любив добрих людей, ніколи не відмовлявся допомагати тим, хто звертався до нього, мав хист робити людям добро.

А в роки голоду народ потребував допомоги ще більше. Як відомо, Україну так тоді пограбовано, що з голоду люди пухли й помирали, шкільні класи спорожніли. Учителі бідкалися, відважніші директори пробували вишукувати всякі способи, щоб рятувати школярів та були переважно безсилі. Всі розуміли, що то навмисно зроблена голодова облога.

Саме тоді й академіка Дмитра Яворницького вигнали з роботи і позбавили пенсії. Дуже тяжке моральне й матеріальне пригнічення пережив наш учений. Призначений видатний і славний професор на старість замість почесней дістав «вовчий білет». Ціле життя Дмитра Івановича склалося так, що все треба було боронитися, змагатися за право мати своє заслужене місце науковця під сонцем рідної України, в своєму любому місті і навіть у своєму власному будинку. За царського режиму переслідували Яворницького студента, потім як став професором то був витіснений з України і працював по чужих університетах, а тепер старого академіка притиснули ще гірше. Так, що в хаті навіть їсти нічого, вугілля та дров не мали, щоб нагрітися...

Проф. Яворницький пізнавав людину з першого погляду. Він умів знаходити у свого співрозмовця іскру любови до нашого славного минулого, а як тільки знайшов цю іскру, то він роздмухував її в полум'я любови до всього рідного, до України, до свого народу.

Тому то так розвивалися на Катеринославщині ідеї кооператив, товариств «Просвіти» і національної свідомости взагалі.

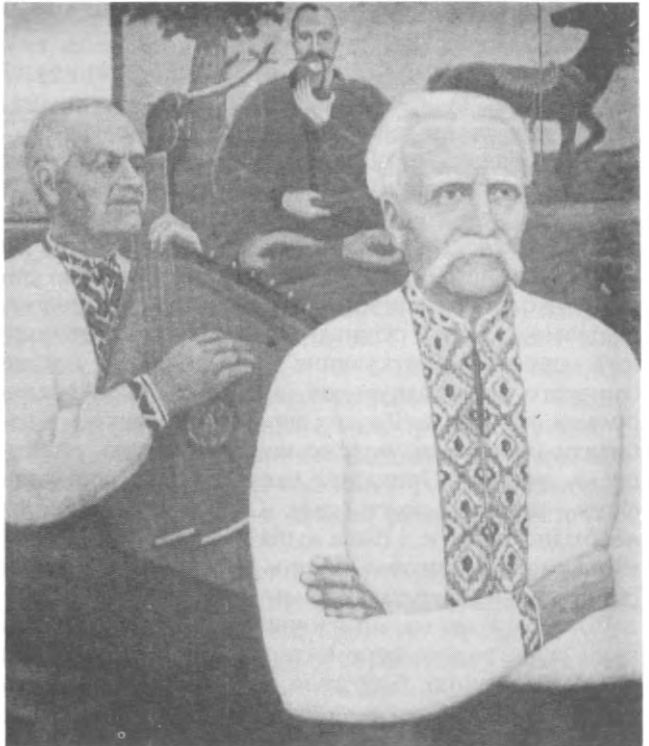
Не випадково наш другий видатний учений, історик Дмитро Дорошенко, що також працював по всіх усядах рідної землі, своїм досвідченим оком спостеріг та потім описав, що нігде в Україні не бачив він такого сильного розвитку національного життя.

Герострати півночі назвали Дніпропетровський історичний музей «націоналістичним кублом», щоб вигнати отого будівничого, заслуженого перед українським народом, вже старенького, академіка Яворницького з посади директора музею. Його музей, власність українського народу, руйнували, грабували... То був найтяжчий час у цілому житті ученого.

Був я якось у місті і спіткнувся з чоловіком, який пізнав мене з музею:

— От, добре, що ми зустрінулись; я маю щось для професора, чи можна вами передати? — запитав.

Ми з ним пішли до його кімнати в готель, він відімкнув двері і показав мені, під краном у мисці, загорне-

В.Я. Євтушевський. Д.І. Яворницький. З картини одного з музеїв Переяслава-Хмельницького.

ний у полотняній шматочці та в двох листках з капусти, перев'язаний ниткою чималий кусок масла:

— Це для професора. Скажете, від директора школи з Божедарівки.

— Вони вам щиро подякують за цей справді дорогий Божий дар, бо вони голодують і мерзнуть.

— Чув, чув, що вони голодують. А чи то правда, що їхній будинок ще й стережуть, щоб ніхто не ходив до них?

— Дуже можливо, — кажу, — бо як я буваю у них, то жаліються, що мало хто відвідує їх. Сидять у кожухах аж шкода дивитися. Дружина, Серафима Дмитрівна, перша вдягнула кожух, а Дмитро Іванович декілька днів тримався, а тоді й собі натягнув, бо руки закацюбли, писати не міг...

Одного дня прийшла мені думка піти до Міської Ради пошукати доброї людини, що допомогла б Яворницьким. На перший день не пощастило, — я не знав до кого звернутися. Але прийшла інша думка: заходити в кожне бюро й придивлятися — хто добра людина.

Ніби натрапив на такого. Розповів про все лихо, аж бачу зацікавився і вислухав мене до кінця. А тоді, так тихенько питає: «А хто ж ви? Родич?» «Ні, — кажу йому, — такий як і ви, щоб тільки допомогти, студент».

А потім та добра душа подивилася прямо мені в очі і каже:

— Я не запевняю, але поспробувати поспробуємо.

І я з великою надією пішов на другу зміну до праці. А за декілька днів примчалася служниця Яворницьких до моєї квартири й лишила записку у господині, що привезли вугілля й дрова та скидали під браму, то Серафима Дмитрівна просила мене приїхати до них і перенести те все відрами до комори...

А знову за декілька днів якась незнайома жінка гукнула служницю на вулиці, дала їй безіменну картку до закритого харчового розпреду, та дуже-дуже остерігала її, щоб, боронь Боже, не проговорилась в крамниці, що вона є служниця Яворницького...

Коли рознеслася вістка, що Яворницького вигнали з посади директора музею й позбавили пенсії, то добрі люди помагали чим тільки могли, дарма, що його будинок стерегли.

Подвір'я Яворницького було обнесено цегловим муром, а на шпильастому верху тієї огорожі гострjаками стирчали побиті пляшки, залиті цементом. Приватність не абияка, ніби й справді запорозький курінь. Але пізніше побудували багатопверховий будинок через дорогу, з балконами. То був будинок «політка-торжан». З тих балконів завжди хтось заглядав у подвір'я.

Одного ранку, повернувшись з нічної зміни, я знайшов на своєму ліжку записку від Дмитра Івановича. Просив мене негайно приїхати, бо водяна труба луснула. Забрав я знаряддя, сів на трамвай і поїхав.

Довгенько то було поки направив. Вже хотів їхати додому, щоб хоч декілька годин заснути, а Серафима Дмитрівна радить переспати в них, а потім прямо на роботу. Був гарячий літній день і вирішили постелити мені на балконі в тіні під кленом.

Я зразу ж міцно заснув. Видно хтось з отих «каторжан» потелефонував на міліцію, що когось переховують Яворницькі на своєму подвір'ї. Раптом зчинився галас, собака гавкає немилосердно, я спросоння нічого не розумію, аж тоді побачив, що міліціонер тягне мене за холошу і вимагає документи, а Марсик також учепився зубами холоші міліціонера і тягнув його додолу. Я показав документ та й Яворницькі обоє вияснювали йому чого я спав у них, а він не вірив, як той Хома. Аж показали йому ту роботу, що я направляв, щойно тоді пішов геть.

Так виявилось, що їхній будинок таки стережуть.

*
**

Дмитро Іванович мав великі здібності, моральну силу і незвичайну відвагу. Талановитий організатор, проникливого розуму і теплої людської вдачі. Навіть серед непрохідних хащів тодішнього свавілля Явор-

ницький невтомно прорубував шляхи для української науки.

З завзяттям титана тягнув чи пхав воза рідної культури, бо він глибоко вірив у справедливість своїх задумів та безмежно любив знедолену Україну.

В той час коли ще взагалі не визнавалося України, української мови і нашого народу, Яворницький, на вечорі присвяченому його ювілею 30-ліття науково-літературної діяльності в 1913-му році, в своєму урочистому слові говорив так: «Ще з дитинства, з дуже раннього, коли мені розповідали моя бабуся малоросійські казки, уже тоді я полюбив усією своєю дитячою душею малоросійську мову — говорю не наріччя, а мову, тому, що вважаю її не наріччям, а мовою».

Ні в минулому, ні тепер, ніхто не досліджував історії Запорозького козацтва з такою самопосвятою і відвагою та любов'ю, як Дмитро Яворницький. Музей для Дмитра Івановича був храмом культури. Він був не просто керівником, він там священодіяв. Кожній знахідці про наше минуле він радів і доглядав та плекав її, як те немовлятко, аж поки та знахідка ставала експонатом музею й була записана, а тим самим увіковічена для нашого народу у його ж творах.

«Моїм правилом у житті було, — казав учений, — працєю, працєю невтомно, не чекаючи ні від кого і нізвідки ні нагороди, ні похвал. Працєю до тих пір, поки служать тобі руки і поки б'ється живе серце у твоїх грудях, працєю на користь свого народу...»

Навіть тоді, як на старості дожився, що й хати не мав чим обігріти зимою, то хоч і в кожусі, а писав.

Побратими

Ще тоді, як Яворницький повернувся з Соловецького монастиря і привіз потрясаючу вістку, як останній Кошовий отаман Війська Запорозького Петро Кальнишевський по-лицарському терпів муки і не зломився, виникла думка у двох друзів-земляків, Дм. Ів. Яворницького та Іллі Юхимовича Рєпіна, намалювати картину «Запорожці» і увіковічити нею наших козаків-звитяжців. Писарем на картині Рєпінові позував Дмитро Іванович.

Рєпін творив «Запорожців» 13 років, бо мистець ще вивчав запорозьку культуру, побут запорожців, ношу,

- Спальні
- Ідальні
- Вітальні
- Домашні
- прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні
- вироби

1995 Dundas St. E., Mississauga, Ont.

(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

вдачу та звичаї, «Щоб показати, як цей, — за словами самого Репіна, — лицарський народний орден, виділившись із забитої, сірої, рутинної та покірної маси обивателів, заступив дорогу татарам і туркам на Україну, поклав край їхнім безкарним нападам»...

Ще більше картин з українською тематикою намалював Репін: «Чорноморці», «Гайдамаки», «Гетьман», «Козак Голота», «Переможець», «Солоха», «Чудотворний образ», «Гопак у старовинному Запоріжжі», «Дід з Чугуєва», «Могила кошового отамана Івана Сірка», «Савур могила» та багато інших.

Твори Репіна скріплювали тоді і тепер скріплюють дух і тіло українського народу. Репін українець і голос його крові підказував маляреві, що і як творити. Скучав на чужині за Україною, то хоч з героями картин жив і любив їх. У родині Репіна плекався український дух. Щоденно якщо не читав то розповідав своїм дітям та знайомим про наше славне минуле.

А у своєму заповіті писав Репін своїм друзям: «Я Ваш, а не їхній».

Упокоївся Ілля Юхимович Репін, любий друг-побратим Яворницького у Фінляндії на 86-му році трудюбовного життя у 1930 році.

Вічна йому пам'ять!

**

Котрогось літнього дня в другій половині 30-их років, якраз під час обіду, хтось подзвонив на ганку. Відчинивши двері, я пізнав гарячого шанувальника запорозьких козаків та задушевного друга-побратима Дмитра Яворницького, що подорожуючи пароплавом з Херсону до Києва заїхав, щоб його відвідати.

Учений сходознавець Агатангел Юхимович Кримський вигукнув арабською мовою «Мир дому цьому!» та «Доброго апетиту!» Він був такий радіий, добравшись нарешті до запорозького куреня, що з нього аж випромінювало оте щастя, яким він був осяяний. Треба було бачити, як вони обіймали один одного, як чомкалися, з любов'ю й сльозами в очах!

Побув два дні і знов у дорогу. До наступного побачення в Києві. Я супроводжував Гостя до дніпропетровського порту і тих декілька годин приємної розмови з Агатангелом Юхимовичем зігріли мене незабутнім теплом та доступністю великого вченого.

Коли Дмитро Іванович, розмовляючи з другом питався його — «Скільки ж Ви мов знаєте?», то скромна відповідь цим разом була: «Кажуть, — п'ятдесят дві...»

Кожного разу як ми з Дмитром Івановичем прибували до Києва на сесію Академії наук, то крім регулярних днів сесії ми ще бажали відвідати найславніші історичні місця, Печерську Лавру, Святу Софію, Собор св. Володимира, Ближні і Дальні печери та багато іншого. Але щоб це зреалізувати, треба було щоб Дмитро Іванович добре почувався, щоб мав хороший настрій, а головне — дістати академічну машину.

І от одного літнього дня 1939 р. все склалося добре і я похвалився про нашу заплановану подорож Агатангелові Юхимовичу. Він зрадів і зразу до нас приєднався. А я ще більше радів, що мені, ще молодому нещасному студентові, вдалося організувати таку подорож та ще й з такими двома великанами-побратимами як академіки Яворницький і Кримський.

Нам дійсно повезло і ми щасливі їхали до музею. Ще було ніби рано пообіді, але як ми приїхали на подвір'я і я пішов перевірити, то двері були вже замкнуті... Я отетерів.

Так довго готувалися, так тяжко було зібратись, дістати машину, такий хороший день, а тут закрито! Я в розпачі побіг шукати когось, щоб довідатись, що трапилось і знайшов сторожа. Каже мені, що вже з півгодини як закрили. Почав я його просити і пояснювати, що я не сам, а привіз двох академіків та що вони хочуть оглянути музей. Сторож зрозумів, що гості справді великі і каже мені: «Я попробую, може й знайду когось, щоб відкрив». Він пішов, а я з нетерпінням чекав. Коли дивлюсь, сторож вертається не сам, а з начальством. Такий приємний чоловік, привітався та питає, а де ж ваші академіки? Кажу йому, що вони в машині. Не йшов я до машини, а прямо біг, радіий, що нам таки вдасться оглянути музей.

Ще й тепер мені шкода, що я не мав фотографічного апарату, щоб зробити хоч декілька знімок у славного музею з отакими небуденними гостями. Тепер то ще на плівку записав би їхню розмову при зустрічі з директором. Не пригадую прізвища директора та й не знаю чи він був учений чоловік, чи тільки партійний апаратник, але до несподіваних гостей поставився дуже добре. Водив нас по відділах і пояснював як умів, а коли зайшли до кімнати де на видному місці була величеська картина Іллі Юхимовича Репіна «Запорожці пишуть султанові листа» то також пояснював, але так, загальниково.

Дмитро Іванович спитав його чи він знає, хто удостоївся попасти на полотно у ролі писаря. Він сказав, що не знає. Тоді Яворницький заявив, що то Репін з нього малював писаря. Директор був дуже здивований, довідавшись, що водить по музею справжнього, живого писаря славної картини. А Кримський тоді каже: «Дмитре Івановичу, ану ж розкажіть, будь ласка, більше про цю картину. Як Репін вишукував відповідних людей, характерів, щоб показати, яка справді була різношерстна братія в Запорозькій Січі. І справді Дмитро Іванович знав досконало всіх головніших героїв, мав знамениту пам'ять, і подавав імена і прізвища, ніби з книжки читав. А ми стояли, і мов зачаровані слухали його майстерні пояснення.

Ми подякували директорові за його доброту і поспішили, щоб ще відвідати Фотія Степановича Красицького, що був унуком Тараса Шевченка і як його дід, був вродженим талановитим малярем на Куренівці.

Дмитро Іванович розповідав мені не раз про «Шевченкового внука» та обіцяв, що як нам все добре складеться то поїдемо до нього, бо вже давно його не бачив.

Наш шофер легко потрапив до хати Красицького, але дома не було нікого. Обійшли ми подвір'я, поглядали вулики, навіть побачили іконку Зосима і Саватія близько вуликів, довгенько чекали, а господаря так і не дочекались.

Я ще й сусідів оббів і питав, може хтось з них знає де господар, але ніхто не знав...

Отакі три постаті мали б зустрітись і то не в академічній залі, а в приватнім садочку, без сторонніх вух і очей, в щирій, братерській простоті. Та склалося так, що мені аж плакати хотілося... Мабуть, моя душа передчувала, що вже більш ніколи такої зу-

Христина ВЕЛИГОРСЬКА-СЕНЬКІВ

ГАЛИНА НОВАКІВСЬКА І ЇЇ ВИСТАВКА

Знову наша торонтська артистка Галина Новаківська порадувала нас багатством зорового захоплення. Довгоочікувану виставку її олійних картин було відкрито восьмого жовтня 1990 року в Канадській Українській Мистецькій Фундації в Торонто. 32 твори цієї виставки були виконані з майстерністю і впевненістю дорілого, вповні розвинутого таланту. Галина Новаківська є встановленою маляркою, яка приносить у своє мистецтво багатий життєвий досвід і присвяту. Вона є однією з найвідоміших і найбільш люблених торонтських артисток. Її товариська індивідуальність і проникливий дотеп стали в мистецьких колах Торонта легендою. Проте в своєму мистецтві Галина стримана, непретенсійна і її твори говорять самі за себе.

Галина Новаківська пережила жакливі події Другої світової війни та її хаотичні наслідки. Переслідування, вимушена еміграція, табори переміщених осіб — це частина її життя в молоді роки. Народилася в середньо-заможній родині в Перемишлі. Її батько був адвокатом. Вчилася в Краківській Академії Мистецтв, опісля в Інституті Пластичних Мистецтв. Захоплювалась малярством і декоративним мистецтвом. Під час війни коротко працювала професійно у Львівському й Станіславівському театрах.

Іміграція до Канади принесла нові труднощі й виклик будувати цілком заново життя. Але величезні перешкоди в достосуванні до чужої мови й культури не відвернули Галини Новаківської від праці над дальшим розвитком своїх мистецьких даних. З непослабною допомогою від свого чоловіка Романа і з захоотою від свого давнього друга мистця Мирона Левицького, вона спромоглась успішно поєднати подружнє й родинне життя з мистецькою кар'єрою.

Галина Новаківська мала багато успішних індивідуальних виставок у Канаді і США. Вона регулярно бере участь і в дуже численних групових виставках. Ще в 1965 році Галину Новаківську було вибрано членом Канадського Товариства Мистців і вона бере участь у щорічних виставках Товариства. Вона є й активним впливовим членом дирекції Канадської Української Мистецької Фундації та головою її Мистецької Ради.

Картини Галини Новаківської є нерозривно пов'язані з переживаннями і спогадами з її дитинства. Вона не шукає далєких екзотичних тем. Вона зна-

ходить мистецьку інспірацію в навколишнім оточенні. Від довшого часу одною з постійних тем її пейзажів є фльора Південного Онтаріо.

Галина Новаківська формувалася як артистка в час коли в Східній Європі почав поширюватись з Франції і Німеччини імпресіонізм. В наслідку, енергійні штрихи її пензля, надмірне вживання кольорів і намагання показати емоційні внутрішні сили об'єктів і людей мають багато спільного з пізнішими працями Вінсента ван Гога. Галина Новаківська сполучує свою інтерпретацію експресіонізму з еклетичною сумішю класичного і візантійського мистецтва та імпресіонізму з українським народним мистецтвом. В результаті її твори базовані на виразній візії з минулого, але сучасні своїм тоном і стилем.

Разуючою характеристикою картин Галини Новаківської є її колінчасті штрихи пензля. Вони служать не лиш як контури, але часто й як відтінки тридимензійної форми. Її криволінійні штрихи ефектно віддають натуральні форми квітів (#3, гладіоли), трави (#13, вечірні трави) і бурянів (#31, будяк). Через вживання побільшених кривих — листки, стебла, пелюстки її об'єктів набирають підвищеного емоціоналізму. Представляючи людські фігури, в портретах і групових сценах, лінії артистки ефективно передають нерегулярні й нестилізовані форми буденних постатей, надихаючи їх вібру-

Галина Новаківська. «Розмова». Олія.

стрічі не буде, бо Дмитро Іванович попрощався з цим світом в 1940-ім році, а Агатангел Юхимович згинув півтора року пізніше у казематах темних сил так званого «уряду державної безпеки».

(Закінчення буде)

ПОДАРУЙТЕ ІМ АВТО

За посередництвом фірми ЛАДА КАНАДА Інк. тепер можете купити або подарувати своїм рідним і приятелям на Україні новий автомобіль прямо з Запорізького або Луцького автозаводу!

Великий Запорізький автозавод ЗАЗ виробляє понад 100,000 легкових автомобілів річно та всі запасні частини для них. Від часу появи перших мініавтомобілів марки «Запорожець» в 1960 році, до нинішньої модерної комфортабельної ТАВРІІ ЗАЗ-1102 (з передньою передачею) пролягла довга дорога постійних технічних удосконалень.

ЦІНА \$6996.00

ЦІНА \$5994.00

Крім нових авт типу ТАВРІА, наша фірма доставляє також спеціально сильні автомобілі (джіпи) Луцького заводу ЛуАЗ-969А, з передачею на всі чотири колеса, що достосовані до перевозження пасажирів і тягарів по нерівних полях і дорогах.

Ці автомобілі вповні перевірені, забезпечені від ржі, гарантовані, економічні і недорогі!

Обіцяємо доставку напротязі двох місяців прямо з заводу!

За повнішими інформаціями телефонуйте, пишіть, або зголошуйтеся на таку адресу:

LADACANADA INC

1790 ALBION ROAD, REXDALE, ONTARIO M9V 4J8

Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241

В НАС ВИ ТАКОЖ МОЖЕТЕ ЗАМОВИТИ ТАКІ АВТА ЯК «ЛАДА», «НІВА», «САМАРА», ЩО БУДУТЬ ВИДАНІ В ЛЕНІНГРАДІ.

ючим рухом. Навіть неживі об'єкти, такі як дерево (#29, квіти), гобелени (#23, іриси) і тротуар (#22, дощ), доторкнуті її пензлем, випромінюють енергію.

Форми створені штрихами її пензля є мінливі і незавершені. Їх постійна плинність відбиває нестабільність природного довкілля, де процеси народження, життя, смерті і відродження повторюються в нескінченність.

Галина Новаківська вживає кольори для їх описової вартості і щоб викликати в глядача відповідне емоційне почуття. Вона розвинула палітру розкішних кольорів для підсилення своїх ліній і форм. Кольори багатьох картин цієї виставки базовані на додатковій контрастності фіолетного і жовтого.

Щоб дістати бажаний ефект, жовтий, помаранчевий, червоний і коричневий в «Осінніх багаствах» (#7), чи порфіровий, коричневий і чорний («Римлянин», #26).

Текстура відіграє важливу роль в працях Галини Новаківської. Вона дуже майстерно передає тактильні властивості сухих листків і трав, вивіреного каменю чи тротуару, спорохнявілого дерева, старої тканини. Для цього вона вживає повний комплект малярських технік...

Композиції Галини Новаківської — натюрморти, пейзажі, міські види, портрети — поміщені на ре-

лятивно мілких площах, що свідчать про її інтерес в експресіонізмі та її навчання в театральній декорації. Видимі відстані між фронтом, середнім і заднім планом у неї драматично зредуковані. Плоскі поверхні, як поверхня стола (#7, Кафейка) похилені до переду. Фігури так стиснуті на передньому плані «Розмова», що голови й рамена часто обрізані.

Ілюзія простору твориться не лінійною перспективою, але самою лінією, формою, кольором чи текстурою. Грубі лінії, великі форми і ясні теплі кольори виступають наперед, а малі форми, і темні холодні кольори відступають. Галина Новаківська також вживає тридимензійне моделювання в дуже загальний спосіб для зображення широких площ світла і тіні.

Двадцять століття представляє себе як еру новаторства і експериментаторства. Сучасні письменники і критики мистецтва вважають авангардне мистецтво з його революційним намаганням знищити минуле, щоб на його місці створити щось нове для майбутнього, як репрезентативний рух у мистецтві нашого століття. Ця точка погляду ігнорує працю більшості артистів. Вона також не рахується з фактом, що культура, яка згубила колективну пам'ять на якій мав би базуватися її дальший розвиток, подібна до порожньої людини, що хворіє

Галина Новаківська. «Кафейка». Олія.

на амнезію. Авангард і його промотори мають безперечно відіграти важливу роль. Вони мають по-сунути нові ідеї до найдальших границь на краю мистецтва. Але їх роль заключається в інтерпретації і вдосконалюванні ідей авангардного мистецтва та в скомбінуванні його з знанням минулого, щоб створити багатообразне синтетичне мистецтво 20-го століття.

Галина Новаківська створила відмінний софістикований стиль на підставі лекцій з минулого, достосований до її унікальної цілком сучасної чутливості. У висліді маємо персональну артистичну візію, збагачену українським і канадським фоном. Це візія, яка намагається піднятися понад хаос нашого століття й створити уявний внутрішній світ гармонії і спокою.

УВАГА! ВИЩА ПЕРЕДПЛАТА «НОВИХ ДНІВ»

ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ЩО З УВАГИ НА ПІДВИЩЕНІ КОШТИ ВИДАВАННЯ І РОЗСИЛКИ ЖУРНАЛУ РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА НА «НОВІ ДНІ» ВІД НОВОГО РОКУ ВІНОСИТИМЕ: в КАНАДІ 27.00 кан. дол.; в США та в ІНШИХ КРАЇНАХ — 25.00 ам. дол.; в АВСТРАЛІЇ — 30.00 австрал. дол. або 25.00 ам. дол.

АДМІНІСТРАЦІЯ «Н.Д.»

„Нові Дні“, січень 1991

Григорій МИГАЛЬ

ІВАНКА МИГАЛЬ

(1937-1983)

СОЛІСТКА МЕЦЦОСОПРАНО КАНАДСЬКОЇ,
МЕТРОПОЛІТЕН І МАЯМСЬКОЇ ОПЕР.

ДИТЯЧІ РОКИ ІВАНКИ І ПРОЯВ ПЕВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

Цей ретроспективний наглед біографії та мистецької діяльності нашої любшої дочки і сестри Іванки пишу на прохання мого доброго друга маєстра Йосипа Гошуляка. Не легко це робити мені, батькові, з віддалі ще доволі короткого часу від глибоко болючого моменту її відходу в Божі хорони. Я свідомий того, що, пишучи, треба сягнути в минуле, в часи дитинства, раннього і пізнішого, незavidного воєнного скитання, в роки многонадійної юности, в роки інтенсивної праці над собою, в роки змагань за вимріяну професію оперної співачки.

Ми, мати Марія Бойко і батько Григорій Мигаль, працювали учителями в містечку Бузьк, повіт Кам'янка Струмилова, тепер Бузька, 50 км. на схід від Львова. Мати Іванки померла ще 1955 року в Канаді. Іванка відійшла в 1983 році.

І тепер, куди б думкою не сягнув у минуле, в яку закутину споминів не глянув би, всюди Іванка й Іванка, повна життєрадості, усміхнена, завжди з уривком якоїсь мелодії на устах. А кожний такий спомин — це болючий дотик незагоєної душевної рани батька. Так, час — найкращий і єдиний лікар в душевних стражданнях. Але, мені здається, що такого душевного зранення, яке постає в батькаматері після втрати дитини, час не гоїть. Він тільки зарубцьовує рану. І тому все те, що я вкладаю в ці рядки, буде далеко недосконале, неповне і незавершене. Тож прохаю шановних читачів це зрозуміти.

Іванка народилася 6 липня 1937 року у Львові. Дитячі роки провела в Бузьку. Вона змалку виросла в музичній атмосфері. Працюючи, я одночасно студіював у Львівській Музичній Консерваторії, доїжджаючи три або чотири рази в тиждень. Тому кожного дня безперервно годинами грав. Мати, володіючи гарного тембру сопраном, часто співала сама або при моїм інструментальнім супроводі. Ледви чи було багато таких вечорів, щоб мати, заколихуючи Іванку до сну, не співала їй. Згодом це ввійшло в звичку дитини настільки, що вона, засинаючи, домагалась пісні або казки.

Доволі скоро Іванка почала говорити. Слухаючи співу матері, почала сама переймати мелодійні мотиви. А у третьому році життя вона вже знала і самостійно співала низку пісень дитячого змісту.

Наша хата стояла подалі від вулиці, в садку, де Іванка в літній порі часто перебувала, граючись із сусідніми дітьми. У роках 1940-1941 попри сад, вулицею, кожного дня проходили на вправи піхотні відділи советської армії, співаючи російські пісні. Іванка, не знаючи тієї мови, не розуміючи пісень перекручувала на свій дитячий лад і з того нераз

виходили веселі курйози (...ти соленим хорана...). Проте мелодію пісень вона майже вірно інтонувала.

У літніх місяцях Іванка відвідувала дитячий садок, що його вели монахині Служебниці. І там скоро спостерегли в неї голосові дані та нахил до співу, тож використовували її як «солістку» при батьковим супроводі на скрипці.

Між садом і хатою був у нас квітник, спеціальність і уподобання дружини. Там цвіли квіти від перших днів весни, а далі літні, аж до осені, до перших морозів. Городом тим опікувалася мати, а біля неї все Іванка, безперервно випитуючи то про назву квітки, то про запах, то про те, коли квіти говорять, коли співають. Присідала не раз на землі, щоб легко торкнутись, понюхати квітку, але ніколи зірвати, бо кожна квітка — то була для неї жива істота. Нікому не дозволила зірвати, — бо це її болить, говорила.

І цей містичний пієтизм до живої природи, зокрема квітів, залишився в неї на ціле життя. Навіть в останніх роках, відвідуючи мене, не раз аж пересадно звертала мені увагу, щоб не топтати дрібнесеньких квіток, що появлялись поміж травною біля хати...

ВИЇЗД ІЗ РІДНОГО КРАЮ

Воєнні події «котились». Ми мусіли виїхати в Карпати, а згодом далі на захід. Почався період у нашій житті, як і тисяч інших, коли гармати і бомби гриміли, «а музи мовчали».

Після закінчення війни в 1945 р. життя почало вкладатись у такі форми, які були в тому часі та місці доступні. Треба було подумати про навчання дитини. Правда, перші кляси ми пройшли з Іванкою починаючи ще на возі під час переїздів у незнане. Останню клясу початкової школи, а потім три перші гімназії Іванка пройшла в таборових школах Ляндсгуті, Баварія. У 1949 році ми виїхали до Канади, до Едмонтону, а потім Форт Вільяму, тепер Тандер Бей, Онтаріо.

ПОЧАТКОВЕ НАВЧАННЯ МУЗИКИ

Хоч ще в таборі в Німеччині Іванка почала вчитись гри на піяно, то систематичне навчання музики почалось фактично в Тандер Бей, — лекції піяно в музичній школі, а перші вокальні вправи зі мною. Після двох років перейшла на приватні лекції і піяно, і вокалу до відомої тоді тут піаністки і педагога вокалу Мрс. Оулд. У неї Іванка вчилася до часу виїзду до Торонта, тобто до 1957 року. В останніх трьох роках брала участь у щорічному музичному фестивалі, як вокальна солістка, одержуючи неодноразово високі точки та невеличкі нагороди.

Тут, у Тандер Бей, Іванка співала в шкільнім хорі, в хорі «Просвіти», який я вів, та в церковнім. У хорах вона часто виконувала сольові партії, а також виступала самостійно, як солістка на концертах. Кожного року перед іспитовою комісією, що приїздила до Тандер Бей з Музичної консерваторії

Торонтського університету, Іванка проходила іспити піяно, теорії, початків гармонії.

ВИЇЗД ДО ТОРОНТА

За порадою своєю учительки та суддів фестивалів Іванка в 1957 р. рішилась виїхати до Торонта і там продовжувати навчання в музичній консерваторії. Спочатку вчилася у вечірній школі, але згодом перейшла на статус повно-кредитованого студента в школі Опері (Opera School of the Faculty of Music, University of Toronto).

Студіювала під дирекцією д-ра Ернеста Вінчі. Кожний рік кінчала з відзначенням, дістаючи стипендії. Також з відзначенням закінчила цей дипломний курс.

Опісля кілька сезонів співала в опереті Джілберт і Силван «Мікадо» в Стратфорді, Онт. Ще будучи в консерваторії, вона співала в Леслі Белл Кваер, в церковному хорі св. Миколая, під управою проф. І. Коваліва, а також початково в хорі, а далі деякі менші ролі в Канадській опері.

ПЕРШІ КРОКИ В США

На рекомендацію Волтера Сускінда, диригента Торонтської Симфонічної оркестри, Іванку прийняли до Літньої Музичної Школи в Аспен, Колорадо. Її учителями там були: Jennie Tourell (vocal), Dr. Elmer Nagy and Madeline Molhau (acting). Виконувала арії з «Маври», «Фігаро», «Севільський цирюльник» і ін.

Щоб більше розвинути та удосконалити свої голосові можливості, щоб поширити теоретичні знання і ввійти глибше в сценічну драматичність, Іванка продовжувала студіювати ще в Нью-Йорку. У 1967 році вона вступила до Метрополітен Опера Студіо, виконуючи оперні арії в «Cosi fan Tutte», «Barber of Seville», «Gangeure Emprevue», «Hand of Bridge», «Carmen», «Faust», «Hamlet», «Rigoletto». З Студіо вона об'їхала більші центри, зокрема університетські, США і Канади. У тому часі Іванка дістала стипендію з фонду Люкреції Борі.

При кінці 1969 року Іванка ввійшла в мистецький склад Метрополітен Опері в Нью-Йорку, що було її мрією і ціллю. Неодноразово вона співала також у Маямській Опері та в Канадській Опері.

Я згадав назви тільки деяких опер, в яких Іванка брала участь, не подаючи ні назв ролей, ні арій, ні імен диригентів, бо це виходило б поза рамки статті-наряду. Але не можу поминути останньої опери, в якій Іванка виконала головну роллю, а яка була передана по телевізії в день Нового Року 1975. Це — «The Bear» Вільяма Валтона, у постановці Віктора Фельбріля.

ВИСТУПИ ІВАНКИ З СИМФОНІЧНИМИ ОРКЕСТРАМИ

Зразу ж після закінчення курсу в музичній консерваторії Іванка прийняла низку ангажементів у

симфонічних оркестрах і в Канаді, і в США. Хотілось би назвати всі ці оркестри, їхніх диригентів та твори, виконувані Іванкою, бо це свідчило б про її тодішню вже доволі широку популярність у музичному світі, але обмежимось до ствердження, що вона співала з 16-ма оркестрами, виконуючи твори різних композиторів від Генделя і Баха до Роджерса і Гамерштайна, співаючи на мовах слов'янських та західноєвропейських. З диригентів назвемо хіба таких більш відомих у тому часі, як Леопольд Стоковські, Ганс Вернер, Волтер Сускінд та Мануель Суарез. Ще будучи в Метрополітен Опера Студіо, вона виконувала партію Кармен з останнього акту одноіменної опери в Нью-Йорку, в Карнегі Гал, окремо з шістьма диригентами.

ІВАНКА НА УКРАЇНСЬКИХ СЦЕНАХ, ЇЇ ПЛАТІВКА

Перші виступи Іванки як солістки, почались у Тандер Бей. Опісля, чи то ще як студентка Музичної консерваторії, чи згодом, будучи в студію, потім у Метрополітен, вона приймала запрошення українських організацій, як КУК у Канаді, УККА в США і виступала на наших сценах у Торонті (з Й. Гошуляком), Нью-Йорку, Чикаго, Клівленді (з А. Добрянським) та в інших містах.

1978 року Іванка випустила першу і, на жаль, єдину свою платівку. Це тільки незначна частина її українського репертуару, що обіймає композиції в більшості наших класиків. Для різноманітності вона виконала ці пісні з різним супроводом: оркестра, піано, бандури, невеличкий дівочий ансамбль і чоловічий хор. У пляні вона мала ще видати окремою платівкою дещо з українського народного репертуару, а окремо іншомовного. Та невмолима хвороба не дозволила їй цього зробити.

РАДІО РЕЧИТАЛІ

Ще перед виїздом до Нью-Йорку Іванка кожного року мала кілька речиталів, початково в місцевих радіо-станціях, а пізніше в СВС, пів чи і одногодинні. Одну, а може і більше, таких програм вона мала з своєю подругою з студій Роксоляною Росляк. Декотрі з тих речиталів були присвячені окремим композиторам. У Торонті її піяністкою була Стефа Жовнір-Клос.

Тут немає місця на довгі цитати з численних рецензій, що появлялись після виступів Іванки. То хоч вкажу на деякі:

«...найпоказніший голос фестивалю. В неї постать, колір і темперамент вокалістки, в додатку до доброї контролю її ресурсів» (Гай Фіделіті/Музикал Америка).

«...смуглявого відтінку красуня голосу...» (Детройт Фрі Прес).

«...прекрасно співає по італійськи... дуже приємно дивитись і слухати» (Блейд, Толедо).

«...її молодий свіжий голос був чудово поставлений і контрольований» (Маямі Гералд).

**OVER
30
YEARS OF
SERVICE**

CHOLKAN

**ПОНАД
30
РОКІВ
ПОСЛУГ**

**КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
CHOLKAN CORPORATION • REALTOR**

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555
5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont, M1B 1B2 236-2666
Main St., Port Sydney, Ont, P0B 1L0 (705) 385-2983

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

**УКРАЇНСЬКІ
КОМП'ЮТЕРНІ ШРИФТИ**

від фірми:
Compu Stream

Наша Українська Фірма з дволітнім досвідом, займається виготовленням різних комп'ютерних програм. Головна спеціальність це українськомовні редакторські програми. Тільки в нас за ціну машинки до писання зможете придбати систему, на якій будете здатні видавати книжки, журнали, писати статті, листи, тощо. Український інструктаж включений. Даємо три роки гарантії.

Адреса: P.O. BOX 309, Stn U, Toronto, Ont. M8Z 5P7
Тел.: (416) 726-0455 або (416) 252-8846 Адам Стець.

«...артистка значного таланту і виробленості, виконує кожну пісню з великою вервою й легкістю» (Маямі Біч Сан).

«...розкішний тон, чудовий голос... повністю віддана пісні» (Трібюн, Вінніпег).

«...Ми були приємно вражені красою голосу панни Мигаль. Він має ніжну натуральну якість — справжнє меццо... чудова характеристика» (Вінніпег Фрі Прес).

«...Іванка Мигаль, меццо-сопрано — разюча, велична, чарівна жінка з прикметами зірки з аврою метрополітенської величі...» (Вірджінія Пайлот).

Для характеристики Іванки як людини, для виявлення її природних нахилів та уподобань, її нераз перечулених відношень до краси взагалі, ми навели на вступі цього нарису декілька епізодів. Для доповнення і заокруглення ще скажемо, що в Іванки в дитячих роках, а ще більше в юних, виявлялись графічні здібності, яких вона, на жаль, не розвинула. У нашому родинному архіві, як і в архівах Т-ва «Просвіта» збереглися плакати, зроблені Іванкою, коли вона ще вчилася в середній школі. Це плакати-повідомлення про концерти хорів, у яких вона співала, про аматорські театральні вистави, в яких вона також була учасником.

На цьому я й закінчу свої спомини про незабутню дочку. Вони і милі мені, і до глибини болючі...

ЕКСПРЕСІОНІЗМ

(Стаття 22-га з серії про Мистецтво)

При кінці минулого століття, завдячуючи писанням багатьох визначних письменників і поетів про людські терпіння, наступив відгук у думанню людей. Цей відгук був відзеркалений також в образотворчому мистецтві і ми спостерігаємо цілий рух, який створився головню у країнах північної Європи під назвою Експресіонізм. Дехто твердить, що експресіонізм є особна школа малярства, інші твердять, що експресіоністським способом мистці малювали вже здавна хоч ніколи до експресіоністського руху не належали. Але що історики мистецтва не говорили б, ми всі можемо згодитися, що експресіонізм існує.

Дуже тяжко точно установити початок цього руху. Ми знаходимо добрі приклади малюнків експресіонізму з давніх часів існування мистецтва. Але з початком реалізму в мистецтві, а головню зачинаючи французьким малярем Дом'є, ми спостерігаємо потяг до акцентування експресії в малюнку.

Хоч Дом'є був реалістом і одним з провідників цієї школи, ми все ж таки додаємо в нього потяг до нового у мистецтві не тільки у висловленню реальності життя, але у висловленню чогось більшого ніж реальність, саме даючи людям знати про глибинні людські терпіння.

Щоб виразити у найкращий спосіб свої думки, мистець експресіоніст з добрим знанням психологічного впливу кольору на людську поведінку, вживає дуже відважні штрихи. Цим способом експресіоністи створили малюнки, які можуть не тільки бути зрозумілими, але також

мати вплив на глядача, накидаючи ідею людських проблем, висловлену мистцем. У цьому випадку найзрозумілішими малюнками є малюнки з людей. Людині на багато легше зрозуміти застрашене або злосливе обличчя, ніж краєвид намальований зі злістю. Але експресіонізм в дійсності покриває оба ці аспекти психологічних студій людей так як і самого мистця. Ван Гог, наприклад, є мистцем, у творчості якого психологи можуть мати справжнє свято тільки пробуваючи зрозуміти мотиви, які спричинили мистця малювати один чи другий малюнок. Ми знаходимо якось більше до думання дивлячися на експресіоністичний малюнок, ніж на будь який інший. В абстрактному мистецтві бачимо також малюнки малювані «відважними штрихами», але в них бракує сюжету, інтерпретація і розуміння стають неможливими.

Як вже було згадано, експресіонізм є мистецтвом північної Європи, коли імпресіонізм розвинувся головним чином у її південних краях. Можна сподіватися, що клімат в якому мистець живе та темперамент людей мають також вплив на мистецтво. У південній Європі мистець може легко працювати назовні, у природі, спостерігати кольори та гру світла і тіней. Мистець не потребує багато думати. Мистець може дивитися та малювати що бачить. У північній Європі кліматично є багато менше часу коли мистець може працювати надворі. Зима там довша і багато дощевих днів, які тривають довгими періодами. Замість малювати назовні, мистець там часто сидить коло вікна та дивиться. Він дивиться на дощ, що паде день-у-день. Тоді зроджуються в нього ідеї про життя. Ці ідеї є результатом праці думки, а не спостерігання оком.

Північний мистець таким способом створював перше теорію і відтак пробував цю теорію примінити у мистецтві. Натомість південний мистець перше малював, а відтак підшукував теорію, яка б відповідала його мистецтву. Навіть Пікассо, який намалював кілька експресіоністичних малюнків, малював без справжнього розуміння як буде виглядати його праця у викінченій формі. Він міг зачати малювати півня, змінити під час праці у коня, і скінчити остаточно волон. Він розвивав ідею під час праці.

Експресіоністи переважно є «обдумуючі» мистці. Їхнє мистецтво має значіння не тільки для мистця, але також і для інших, щоб його сприймали і були тим зворушені. Експресіоністи хочуть, щоб людство мало їх розуміння життя і людяності. Вони малюють для нас з ідеєю, яку ми мали б прийняти і відповідно ужити.

Юрій Мошинський

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

**УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ**

- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень — 691-5712 і увечорі — 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

«ПОЛИПТИХ»

Дивовижні конфігурації

У вересневому (1990 р.) числі «Сучасности» надрукована стаття Юрія Смирного з Києва «Іпостасі самотності», яка видалась редакції дуже важливою, що пояснює оголошення її на обкладинці.

Подорожуючи на Україну колеги впевняють, що там, в порівнянні з нами на еміграції, інший (кращий) дух панує..., що саме заперечує Смирний у своїй статті: він критикує любителів мистецтва з «защитими кишнями»; він обурюється грубою поведінкою, відповідалних «моцних цього світу», коли їхній дрімоті перешкоджають мистці пропозиціями й вимогами, і т.д., і т.п.

Отже, властиво, різниць немає, краплинка з моря характеризує море. Про такі «фуги-випадки» написалося тут «томи», пропонуючи різні проекти та ідеї, які беззвучно гинули в калабанях уявних стаєнь (прим., заклик до наших установ збирати твори українських мистців для майбутніх музеїв вільної України і таким чином підтримувати їхню творчість або викликали обурення на адресу автора, який мав кілька ідей музеїв (прим., «Музей Українського Мистця-новатора») та публічних проектів («Розп'яття для мільйонів»: образотворчий твір в архітектурі з архівом про кожну українську людину), про що саме буде мова далі.

Подаючись в подорож на ціле літо (подорожні звіти появились в «Нових Днях» за листопад 1990 р.) — вспів перечитати в «Літературній Україні» за 21-го грудня 1989 р. інтерв'ю «Сумна сенсація» стосовно запланованого в Ленінграді пам'ятника Шевченкові, — і поробити деякі заходи, «вдаривши у великий дзвін» (Український Інститут Модерного Мистецтва в Чикаго). Чи щось з цього «алярму» вийшло — не знаю, але я теж «здобувся» на задум, включивши його у відповідь на чергову (а їх був сомн перед тим) атаку в журналі «Сучасність», травень 1990 р., сторінки 126-127, в якій пояснюю — злобно атакований, мій проєкт Шевченкові в Аргентині, додавши теж задум пам'ятника бардові у Львові.

Поминувши злобно-вульгарний стиль автора (сторі-

нок 126-127), що редакції і виходить читачам журналу під смак, — заатакотованому (теж з деякими осягами й заслугами) належало б дати місце висловити стосовні пояснення і спростовання. Час минає і тому були запити про долю цього матеріалу, що редакція відпаровує мовчанкою, помимо многократних запрошень публікуватись там, в журналі при «наріжному камені» теж я стояв!), хоч автор на їхній обкладинці (Смирний) повчаючи вказує інші шляхи культури. Виходить: титули (може саме вони затроюють людей чорнозему) і краватки не впливають конче на кшталт нашого інтелігента і не помагають йому стати на власні ноги. Можна додумуватись, що редакція помістивши помпезно статтю Смирного його не читала, або, що гірше, його не зрозуміла... (Між іншим: колеги радять — «ігноруй їх»; ігноруй землю, на якій виріс, за яку «кидав каміння» на ляхів, москалів — большевиків і фашистів!). Бій іде і буде йти тепер за духову територію і не на колінах: «Душе істини, вселися в нас і ясністю обмий нам сліпоту з очей» (ця цитата з особливого твору (в продукції) особливого автора Богдана Бойчука); мій бій в патосі бунтівничих пророків!

Хоч існує можливість, що публікація цих проектів вже запізнена, — пропоную три задуми читачеві і майбутнім ініціаторам-організаторам пам'ятників Великому Тарасові:

«Пам'ятник Тарасові Шевченкові в Буенос-Айресі» вимагає пояснення «історії»: в пресі («Свобода») було оголошення, про конкурс на пам'ятник Шевченкові в Аргентині; вкортці (2-3 тижні після) оголошено вислід! Мої, як виявилось запізнені (!?), питання стосовно цього проєкту (реченець для представлення проєкту, терен, околиця, фінанси...) попали на «глухе вухо». Це наша національна епідемія. Тим часом постав шкіц (малярський) — зарис думки цього проєкту, який Віра Вовк зрепродувала в одному із своїх цінних видань «Viburno Rubro»: проєкт скомпонований на принципі горизонтального диптиха: внизу — народи в багні імперії, вгорі ламаються грати «тюрми народів»; між цими двома планами вмонтовані «струни», які, реєструючи подихи природи і паломників, символізували б Вічного Кобзаря!

«Два інші помисли на цю тему»: 1. Для Ленінграду, де заплановано поставлення пам'ятника Шевченкові, в місті, в якому він теж жив, насувається

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО

Тел.

(416) 766-6802

2118-A BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONT., M6S 1M8

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Формує образотворчу Галерію-Музей
- Влаштує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми
- Видає книги, альбоми репродукцій, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від вівторка до суботи від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до галерії за добровільними датками.

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333

**ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ**

концепція — силуети (Scherenschnitte) поета на ходу, стоячого, сидячого, присівши, на вулицях його походеньок, де думав, мріяв і нотував нові ідеї віршів, які в шепоті — звуком були б частиною скульптур. 2. У Львові теж готують пам'ятник Шевченкові (заздрісно споглядаючи на місце пам'ятника Міцкевича); тут напрошується концепція (пам'ятника) виведена з історії ініціативи українських патріотів міста — НТШ! Не одна статуя, а музей творів, створених на мотивах та ідеях поета, в Парку «Левченка в сусідстві «Високого замку» (що його здобував полк. Кривоніс), влаштовуючи — коли «над вишніми хрущі гудуть» — Міжнародний Фестиваль Творчості!

Інформації з іншої перспективи

Art News, May 1990, інформує — на рубці (з західної перспективи) — про мистецькі події на Україні (головно Київ), які вимагають різних (віковичних) оточень і спростовань, та все ж таки автор відкриває важливі події та мистців, переочені нашими «паломниками-репортерами». Знаючи нашу «сверблячку величчя» і тенденцію крайностей перебільшування — недоцінювання, в цій інформативній нотатці не наводиться всіх прикладів цікавих подій, які інакше звучали б як в сусільному контексті матеріалу в журналі.

Зацікавлені прочитавши статтю «Up from the underground» (культурно-мистецькі події в Радянському Со-

юзі, Східній Німеччині, Польщі, Угорщині, Чехословаччині та Румунії), помітять неповність важливих інформацій, які доходять на «еміграційну Україну».

Автор, Сильвія Гохфілд, про події в Радянському Союзі, як всі західні репортери, концентрується на Москві, відмітивши однаке різницю між московським та «Південноросійським» мистецтвом, давши дві великі кольорові репродукції київських мистців: (прізвища, не знаючи авторів, подаю із тексту в Art News) Олександр Гнілітський і Олег Голосі в якого малярстві українське барокко є важливим «мотором», меншу репродукцію присвячено одеському мистцеві Олександрові Ройтбурдові.

«KADDISH»

(Малий спомин: Леонард Бернстайн)

Придбавши платівку: «Kaddish» (жидівська похоронна молитва) Леонарда Бернстайна, я вперше був «поражений» музикою цього композитора. Під цим враженням попросив його скомпонувати твір для баритона і целью для відкриття моєї виставки в галеріях Публічної Бібліотеки в Гринич Виллідж, Нью-Йорк. Він подякував за моє захоплення «Кадишем», але відповів, що зайнятий по-лікті — не зможе полагодити мою пропозицію. В той час він був уже світовою славою з накопиченою працею і високими гонорарами: його відповідь мене не здивувала і не розчарувала.

В половині жовтня цього року (1990) я знов заслужав «Каддиш», але цього разу з думкою про померлого автора. Його музика, крім «Каддиша», мене не цікавила (хоч в моїй збірці платівок, чи не всі його награні твори): він скомпонував (крім симфоній, — «Каддиш» — симфонія число 3, і кількох інших «клясичних» творів) кілька оперет, з яких «West Side story» найбільш улюблена і популярна. В інших вторах не легко доглянути особливе обличчя Композитора. Він був натомість одушевлений диригент і педагог. Серія телевізійних програм «Концерти для молоді» не лише пояснювали музику і стиль даного композитора, але теж «заражували» ентузіазмом викладача-диригента Леонарда Бернстайна, універсального жиди з Хрестиком на шії!

Наша Вічна Пам'ять — незабутній Леонард Бернстайн!

Жовтень, 1990 р.

PALADIN INSURANCE LTD

Tel. 239-7392

Павло Колодій Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

МОЇ ДОРОГИ ДО МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА (2)

Прибувши до США і поселившись в Нью Джерсі недалеко від Нью-Йорку, Микола Шлемкевич зразу включився в діяльність нової надпартійної політичної організації — Союз Українських Національних Демократів, яка постала в 1950 році в Нью-Йорку з завданням об'єднати поступові демократичні елементи українців Америки для підтримки визволення України й створення рівноваги проти наших крайніх недемократичних угруповань. СУНД очолювали давні його однодумці д-р Кость Паньківський, проф. Михайло Ветухів та І. Олесюк, а М. Шлемкевич заходився передусім організувати незалежне видавництво «Ключі» та шукати й гуртувати навколо своїх «Листів до приятелів» молодших людей, зневірених нашою безславною отаманщиною. Шукав і знаходив їх, і покладав на них великі надії. Спочатку маленькі і вбогі «Листи до Приятелів» скоро вирости в поважний журнал мемуаристики, політики, культури й філософської думки незалежно-критичного напрямку щодо панівних у нас застарілих ідеологій і політично-громадських течій. Між авторами знаходимо відомих публіцистів, науковців, письменників і мистців з давнішої і з новішої еміграції, з усіх українських земель і з різних середовищ. Згадати б хоч особливої вартості студії кол. бовевика бандерівського віроісповідання і редактора О. Федорики — людини великого духового зусилля й пошуків моральних вартостей і правди в нашому житті та політиці, — статті відважного й розумного кол. мельниківського провідника д-ра Томи Лапичака, дописи контрверсійного але чесного д-ра А. Білінського, спогади корифея Йосипа Гірняка, есеї Остапа Тарнавського й праці молодших учених д-рів Богдана Цимбалістого, Василя Рудка, Івана Лисяка-Рудницького, Євгена Пизюра і інших.

Виводити на верхи нових людей, нові візії, знаходити нові підходи до здійснення цих візій — це задуми, приціли і дії д-ра Миколи Шлемкевича у США.

Чи не найбільші надії покладав він на ОДУМ, «Молоду Україну» й особливо на її редактора М. Дального. В одному з численних листів до нього Микола Шлемкевич писав:

«...Сердечно вітаю Вас з переходом на місячник. Це збільшення роботи, але говорити частіше до молодих людей, які хочуть живого слова — це справа, що для неї варто попрацювати... Пишете про низку інтелегентних молодих людей, що відійшли від організованого життя через немилий його посмак і примітивізм. Це можна розуміти, але це знову проблема і, щиро кажучи, велика відповідальна проблема для Вас. Була б особлива втрата, якби їх віддалення від організованого життя означало відхід від духового світу українського взагалі. Саме найважливіше завдання «Молодої України» — не допустити до того, щоб найцінніші інтелегентні сини зражувалися і відходили від духової активності в нашому світі. Взагалі наша, сподіваюся, спільна праця — це поволі в'язати людей, творити нове су-

спільство духа на руїні духа. Створити з соборної нашої еміграції, розкинутої по всіх світах, таку нову духову громаду, — яких 4 тисячі людей — це передумова збереження духової субстанції й виконання обов'язку нашої еміграції... Дедалі більше наставатиме порожнеча, але живі душі мусять зійтися і знайтися разом. Тоді нинішній розклад не буде смертю, а навпаки, — новим життям.

Здоровлю Вас щиро, бажаю повного успіху для місячника. Я готовий до допомоги!

Ваш М (икола) Ш (лемкевич)».

Я зацитував лиш уривки з одного листа, поміщені в «Молодій Україні» за березень 1955 року. Але й це підтверджує мої думки й знаменито просвітлює слово, стиль і презентацію ідей Миколи Шлемкевича — автора «Життя і мислей», «Проблем», «Загубленої української людини», незабутнього редактора «Українського огляду», а зокрема «Листів до Приятелів».

«Листи до Приятелів» були справді листами, щирою виміною думок і правдивої інформації про наші і світові події, про нові ідеї. На тлі вузькопартійної, сірої і заяложеної нашої преси «Листи» були тим подувом свіжого вітру, що не давав духово заснути економічно вже влаштованій нашій провідній верстві, від дальшої діяльності якої залежала доля всієї нашої діаспори, а може й України. «Листи» пристрасно звертались до людей, які думають, хвилюються і шукають. Вони апелювали й до ірраціональних наших догматиків, щоб схаменулись, почали мислити й шукати кращих доріг до гармонійного співжиття.

Бути пов'язю для людей, що шукають себе, шукають нових ідей на руїнах найбільшої в історії людства духової кризи, коли не тільки атом, але й людина розбита — це було головне завдання останніх років життя Миколи Шлемкевича і його «Листів до Приятелів». Він бачив і знав, що серед нашої еміграції, як і серед усіх інших відірваних від народу рідного краю еміграцій, наступив неминучий розклад. І найбільше боліло його, що це сталося в час, коли наш поневолений та ізольований від світу народ і його верхівка дома ще не могли нормально розвиватися, щоб узяти на себе ці шукання оновлюючих ідей і форм.

Ми вийшли у світ берегти вільного українського духа, вільну культуру, розвивати їх і репрезентувати державницькі змагання України. Щоб виконати ці завдання, треба було збирати людей, які думають і свідомі цих величезних завдань. Духову культуру творять завжди одиниці, спираючись на не дуже численні гурти інтелегентних споживачів. Політичну репрезентацію державницьких стремлінь нації виконують також завжди не масові демонстрації, а добірно вишколені індивіди. Знаходити і збирати таких людей, заохочувати їх стати понад партійні суперечки і сварки, які тільки забирали час і затроювали життя, творити нормальні зв'язки громадські, суспільні, політичні, а особливо людські, шукати й знаходити по можливості молодших людей, які присвятилися б цим справам — це був ідеал д-ра Миколи Шлемкевича.

Крім «Листів до Приятелів», здійснювати цей ідеал було покликане видавництво «Ключі» — ключі до розуму, до щастя людини, її призначення, до таємниць творчості, — а зокрема заснований з ініціативи М.

Шлемкевича в 1961 році в Чикаго Український Публіцистично-Науковий Інститут, який встиг видати кілька вартисних публікацій.

На жаль, передчасна смерть Миколи Шлемкевича в лютому 1966 року зупинила майже всі його вартисні почини. СУНД роз'язався ще за його життя. Гурт послідовників, який підтримував видавництво «Ключі», не спромігся поставити видавництво на тверду фінансову базу і воно за короткий час зникло. «Листи до Приятелів» також не пережили свого основника і промотора. Кілька посмертних чисел — це вже були не ті «Листи», до яких читачі звикли. Об'єднання Демократичної Української Молоді, яке складалося переважно з студентів з Східної України і на яке М. Шлемкевич покладав таку велику надію, скоро перестало цікавитись актуальними світоглядово-програмовими проблемами, шуканнями виходу з нашого провінційного гетто й стало ще однією звичайною еміграційною організацією. Новий український часопис, який задекларував себе як продовжувача ідей Миколи Шлемкевича, фактично ніколи таким не став. Ідей д-ра Миколи Шлемкевича його видавці або не зрозуміли, або не в силі були їх розвивати...

Обов'язок розробляти й передавати духову спадщину д-ра Шлемкевича, зберегти її живою в українському світі, впав передусім на «Нові Дні» і їх редактора, а тепер посередньо уже й на Товариство Прихильників Руху.

Спираючись на здорові голоси з України, ось хоч би такі, як голови Секретаріату РУХу Михайла Гориня, який має відвагу твердити, що «Гасло 'Україна для українців!' для українського визволення нині шкідливе і вороже», що — «Ми не повинні ритися в тому чи хтось був або й досі є членом компартії, а мусимо консолідувати всіх українських патріотів, які визнають наш основний принцип», це і є та перспективна база нашої політичної діяльності, а не дотеперішні стандартні віча і настроєві вияви гура-патріотичних демагогічних закликів та міжпартійних боїв, спричинених перестарілими ідеологіями і провінційними поділами.

Перше наше завдання, завдання РУХу, це знайти спільний знаменник в українській практичній політиці, до якого можна було б звести всі ці дробі-уламки, розкинутих по всіх континентах світу наших релігійних, партійних, східно-західних поділів. Без спільного знаменника — єдності політики, цілісності культури й тактики, без людяного всеукраїнського співжиття природно зрізничкованих елементів — не уникнути нам дальшої асиміляції тут і там, а може й нової громадянської війни.

Наші міжпартійні бої й церковні незгоди звироджуються в безнадійні сварки, які лиш відпихають від нас молодь. Засудити їх треба, відсунути в минуле і постійно направляти прикрі наслідки цих боїв і поділів. Скільки роботи перед нами, скільки занедбаного, недоробленого...

Випущеному більшовизмом, гітлеризмом та й нашими крайніми партіями звірові людських душ — д-р Шлемкевич протиставив тверді закони моралі й чисту ідею. Закони моралі, щоб загнати розбещеного звіра в душевні сутінки, а здорову національну ідею — як зброю в боротьбі з окупантом. Бо така ідея — це найсильніша зброя поневоленого народу. Вона кується в дискусіях, при чесній виміні думок, у шляхетних зударях різних поглядів і аргументів. Чи здібні нині наші незмінні вождики, партійні провідники і навіть цер-

ковні сідоглаві достойники на такі пошуки ідей? Майже всі вони закликають до братолюб'я, до узгодження, до спільного фронту наших релігійних, суспільних і політичних сил, а на ділі, у щоденному практичному житті майже всі вони живуть відгомоном перестарілих і шкідливих поділів. Ховаємось за героїчні гасла, щоб приховати свою вину за свої невдачі і провини.

Погляньмо навколо себе, подивімся на нашу пресу і побачимо як мало в нас людей непересічних і відважних, які не бояться зустрічів «на вершинах», розмов, діалогів, щоб навчитися говорити й чесно домовлятися. Коли б А. Мельник і С. Бандера вміли говорити і домовлятися, ми не мали б страшного роздору, що пожер стільки жертв, труда й національної енергії. Це стосується й Вол. Винниченка і С. Петлюри, і П. Скоропадського, не згадуючи вже про часи «Руїни» за різних «правобережних» і «лівобережних»...

За дуже малими винятками ми не навчилися дискутувати, не вміємо або не бажаємо обмінюватися думками, донедавна боялись шукати нових шляхів у політиці, хоч бачили, що старі завели нас нікуди. Дискусію у нас давно заступила полеміка найнижчого сорту, розрахована на безкритичну масу, яка найлегше сприймає наклеп, підозру, очорнення, спрощення чи й перекручення думок.

Ми не любимо критики, яка допомагала б позбуватися наших хиб і вад. Тому й множаться в нас бунт, диверсії й роздрібнення. Наші політичні партії, навіть ті, що «сконсолідовані», завжди розсварені, відокремлені одна від одної, «діють» у шораз вужчому колі своїх членів, самі підривають свій авторитет. Найгірше є те, що свої деструктивні методи й беззмістовні сварки вони намагаються перенести і прищепити також в Україні, яка відродилася і скорими темпами намагається укріпити свою суверенність. Крім багатьох здорових починів, зокрема у ділянці науки і культури, помічаються там прикрі нехристиянські ексцеси деяких служителів наших християнських церков і загрозливий розлад у ділянці партійної політики. Майже кожного тижня твориться в Україні якась нова політична партія або розколюється надвоє чи й натроє котрась з уже створених.

Д-р Микола Шлемкевич у своїх творах, листах, доповідях і лекціях часто звертав увагу на ці негативні риси в нашому національному характері і виразно вказував на те, як їх можна і треба позбутися. Можна сумніватися в тому чи сучасні такі розслудливі провідники Народного Руху України читали твори нашого великого мислителя і вчителя, але в своїй практичній роботі вони керуються саме принципами, які він так часто висловлював. І, мабуть, тільки тому, не зважаючи на дуже тяжку економічну, екологічну, демографічну й політичну ситуацію в Україні, спричинену 70-літньою більшовицькою злочинною забраністю, бездуховністю, безгосподарністю і терором — провідники Народного Руху України мають таки чималі успіхи в боротьбі з шаленим спротивом, саботажем і провокаціями звироднілого партапарату. Побажаймо їм щастя в подоланні деструктивізму нашого анархічного Гуляй-поля. Від партійного розбиття і сильних релігійних нахилів у нас більше шкоди як добра.

Вивести Україну з важкої ситуації допоможе «Українська синтєза» Миколи Шлемкевича, а не українська громадянська війна, про яку, на жаль, й досі мріють застійні сили з обидвох боків кордону.

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

Таня ГУК

ПОЇЗДКА НА «КІНЕЦЬ СВІТУ»

Кінцем світу називали давні римляни південний мис Португалії. За ним розливається широчезний Атлантичний океан і нема більше землі. Отже на ті часи — кінець світу.

Сама Португалія не є великий край, має лиш 92082 кв. км. і 10 мільйонів мешканців плюс приблизно ще 1 міль. розпорошених по світі, що шукають ліпшої долі*. Хоч край є бідний, він все таки приманював еспанців, які довгими віками пробували загарбати собі його. Що до цього не дійшло, тут має заслугу й Англія, яка не зносила, щоб якийсь край в Європі занадто піднявся, став сильним і загрожував би її гегемонії. Англія завжди пильно слідувала за подіями в Європі, хоч трохи крізь пальці дивилася (а може й не могла інакше?) на розростання Росії, за що заплатили всі.

Як Наполеон атакував Португалію, Англія післала туди свої війська. Наполеон відступив, а англійські війська залишилися на території Португалії й нищили все та знущалися над населенням так, що португальці ненавидили їх більше як французів. До всього причинилося ще й «безголов'я» в державі, бо король утік аж до колонії Бразилії. Тоді жменька рибаків, сівши на невеликий рибачий корабель поплила до Бразилії до свого короля. Там вони поставили йому умову: або він вертається зараз же, або вони виберуть іншого. Король швидко вернувся додому, вигнав англійців і зробив трохи лад у державі.

Історія Португалії була бурхлива. Заселили її колись іберійці, які ніби прийшли з північної Африки та кельти. Потім більшу частину краю зайняли римляни. Північну гірську Португалію-Лузітанію не змогли зайняти, бо гірські племена були непоборні. Аж за цезаря Юліяна, який вибив майже доценту гірське населення, була зайнята і Лузітанія. Римляни панували приблизно 500 років, їхня мова й звичаї відбилися так глибоко, що й досі вважається португальську мову, як таку, що належить до латинської галузі мов. По тім прийшли маври, які принесли з собою як на той час свою високу культуру: навчили тамтешнє населення іригувати землю, що підняло добробут краю, навчили уживати навігаторські приладдя, річ така важна для мореплавного населення. Вони прийшли в 771 р., а вигнано їх із полудневої частини краю Альгавре аж у 12 ст. Тоді й португальський король затитулував себе королем Португалії і Альгавре. І сьогодні про маврів говориться з симпатією. Цілий край є повний «споминів» про маврів. Нема села без легенди про якогось мавра, або маврську принцесу...

Про диктатора Салазара люди говорять із роздвоєним почуттям. Хвалять, що завів порядок у краю, що не вступив у другу світову війну, що був чесний і не нажив собі маєтку. З другого боку докоряють, що не хотів відпустити колоній і посилав португальців битися і вмирати за них. Не модернізував країни, не робив зв'язків із загрою, завів одну партію і всі мусіли думати так, як партія, як є скрізь по тоталітарних державах. За його часів Португалія була ізольована. Теперішній президент Шуареш, вийшов із своєї соціаліс-

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими vzorami в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

«BECT APKA»

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

тичної партії, щоб бути президентом усіх португальців. Люди із задоволенням згадують про їхню революцію «гвоздиків», коли то лісабонці вийшли з квітами на вулицю і стали затикати по квітці у рушніці солдатів, які мали їх поборювати.

Португалія бідний край із початковою індустрією. Головні є три: металева, взуття й одєжі. При чому багато дечого виконується ручно й у невеликих підприємствах. Як і деінде й тут є безробіття. Всі девізи, які Португалія заробляє на туризмі йдуть на привіз товарів першого вжитку. Імпортуються молочні продукти, збіжжя, нафта. Не дивлячись на бідність, Португалія заповнена автами й люди живуть пристійно.

Околицю Альгавре можна поділити на три частини: туристична вздовж океану, де люди живуть лиш з туризму, рільнича де ще з осени вирощують суніці, щоб на початку зими вивозити їх, головне до Англії; третя смуга — це гори, невисокі й лісі. Там випасаються кози, осли, корови, мули.

Мис, який колись називався «Кінець світу», сьогодні зветься св. Вінкентія. Цей святий був властиво еспанцем і його вбили маври. Еспанці викрали тіло й повезли на кораблику аж на «край світу» як казали римляни. Пізніше порт. король забрав мошці звідтіля і перевіз їх до Лісабону. Так став св. Вінкентій патроном Португалії. Уся околиця півострова має в собі дійсно щось з кінця світу. Височезні круті береги стрімко падають в океан. В цілій околиці не росте жадне дерево, бувають там такі страшні й часті вітри, що навіть високі кущі не витримують. Ростуть тільки невеликі кущики та дещо трави, яким удається якось утриматися землі. Океан довкола є глибокий і вода в ньому холодніша, ніж далі на схід Європи. Ріжні легенди ще з римських часів кружляють про цю частину краю. І досі люди уникають там поселюватися, бо згідно з прадавніми переказами, тут уночі стрічаються біси й вони не люблять, щоб люди встрявали в їхні справи, тож в ріжний спосіб карають зухвальців. В Португалії існує також коріда, але не має такого кривавого характеру як в Еспанії. Пораненого бика доріжуть часто в бойні, а не гине він у муках на очах усіх.

Як деколи англійський король приїздив до Португалії, то це була велика подія. Таку візиту зробив Едвард VII до Лісабону й її відзначено найбільшим пам'ятником, що має столиця. Він є з білого мармуру з величезними фігурами людей, левів тощо. Як приїздила Єлисавета II, то в її честь поставили вже модерну статую.

Португальці по вдачі консервативні, люблять природу та тримаються звичаїв. В місті Лагосі мали збудувати велику модерну фабрику на терені якоїсь старої, що вже зруйнувалася. На диво, там нічого не будувати, бо посередні тієї площі стоїть фабричний димар з бувшої будівлі, куди прилітає щороку той самий бузюк до свого гнізда. Того гнізда не вільно знищити, бо підніметься ціле населення міста! У Португалії будується багато: робляться нові дороги, але з полудневим темпом, ніхто не спішиться. Тамтешня архітектура є зовсім відмінною від еспанської. Скрізь є повно білих, невеликих, часто одноповерхових будинків. Більшість з них такі гарні, що не можна надивитися: білі з помаранчовими дахами з черепиці (плоскої, або заокругленої за полудневим звичаєм). Нема двох будинків однакових, фантазія є безмежна. Кож-

на будівля має щось особливого, або дах є якоїсь незвичайної форми, або якийсь несподіваний балькончик, інакші вікна і т.д. Майже обов'язковим для всіх будівель є якийсь дивний димарчик, що нагадує маврські часи. Він є на кожній хаті, а то й по два або три.

Португалія була морською потугою. Португальці першими переплили океан і побували в Америці, але не знайшовши Індії, себто колоніяльних продуктів для комерції, покинули її. В 1414 р. вони допливли до півн. берега Африки й зайняли Сеуту. Поволі вони оточили Африку точками опору, або й завойованими країнами (Ангола, Золотий Беріг), аж поки дійшли до Індій, де зайняли не цілий край, а лиш певні околиці (Гоа, Калькута) звідкіля їх нагнали інші колоніяльні народи як голландці чи англійці. Відкриття Індій затяглося через численні невдачі. Біля мису «Доброї Надії» часто зникали цілі португальські фльоти й зайшло повір'я, що якась гидра ковтає залюбки португальські кораблі.

Із своїми «приятелями» англійцями, португальці мали нераз чимало клопоту. У Сагреші була збудована навіть величенька твердиня, щоб охороняти край від англійських піратів. Сір Дрейк мав звичку не тільки рабувати все, а й підпалювати цілі околиці.

Доки приходило золото з Бразилії, Лісабона була найбагатшою столицею Європи. Шляхта розбагатіла, будувала розкішні будівлі, палаци (стиль Мануелізм, названий за короля Емануела під час якого Португалія досягла своєї найвищої потуги). Тільки нарід, як був бідним так і залишився. Не маючи занадто зажерливого сусіда (старшого брата) Португалія була і є самостійна, суверенна. Ясно, що португальці говорять по-португальськи, школи й преса є на їхній мові, хоч мають чимало кольорових меншин — спогад з колоній.

Крім своєї нечисленности, португальці ще й тому не мали багато колоній, бо їхня пристрасть була Індія і прянощі, які там знаходилися. Вони вперто їх шукали й тому задовольнялися точками опору, а не бралися займати цілий край. Скрізь де вони зайняли більшу чи меншу територію, вмурували свої специфічні кам'яні стовпчики, знак приналежности до Португалії. Ще й сьогодні мають вони в Азії місто Макао.

Вакації в Португалії є в місяці серпні й тоді всі йдуть на море, хто не поїхав — почуває себе другорядним горожанином. І португальці як і еспанці є горді. Ось, напр., я бачила таку сценку: таксі привезло з лєтовіща трьох англійців. Ті вишкребли з кишень кілька монет і дали шоферові у руку (а в Португалії є інфляція). Той з гідністю, не рахувавши ті монети, віддав їх англійцям, які поспішно їх взяли й поклали в кишеню.

Мудрий португальський король Генріх, якого прозвали Мореплавцем (хоч він ніколи не плавав), заснував у Сагреші мореплавську школу. Там вчилися чимало відомих мореплавців, між ними й Крістофор Колумб. Той запропонував порт. королеві фінансувати йому подорож до Індії новою дорогою. Король відкинув пропозицію. Тоді Колумб звернувся до еспанського короля, який погодився. Так то відкриття Америки пішло на користь Еспанії. Португалія ледве встигла зайняти Бразилію, де й сьогодні офіційна мова є португальська.

*Коли не рахувати тих, що стали бразилійцями — Ред.

Дмитро ЧУБ

ПОСМЕРТНЕ ВИДАННЯ
ПОЕЗІЙ В. СТУСА

(Василь Стус. Дорога болю. Київ. 212 стор. 1990 р.)

Ніби відзначаючи п'ять років з дня смерти видатного поета-мученика Василя Стуса, В-во «Радянський письменник» вперше видало збірку його поезій. Упорядкувала та написала післяслово Михайлина Коцюбинська, яка належала до кола друзів поета і яка зберегла низку його ще не друкованих творів.

Це видання знаменне тим, що воно вийшло вперше після смерти автора. Довго зволікала й прокуратура, доки таки зняла з нього безліч фальшивих обвинувачень. Збірка пролежала більше року, поки видавництво зважилося видати. Зрозуміло, що це видання не охоплює всієї творчості Стуса. Але упорядниця відібрала все краще з того, що збереглося в рукописних збірках, як «Веселий цвинтар» (1970), з випадкових творів, що були надруковані в журналах, а також з виданих збірок Стуса закордоном, як «Зимові дерева», «Свіча в свічаді» та остання й найбільша — «Палімпсести». Всі вони вийшли в Америці у В-ві «Сучасність».

До збірки додано односторінковий вступ Івана Драча «Поет трагічної долі», писаний ще до збірки «Зимові дерева», яку не надрукувало свого часу В-во, а також додано коротеньку передмову самого Стуса «Двоє слів читачеві», в якій він згадує про свої дитячі та шкільні роки, про впливи на появу його творчості та про улюблених поетів як своїх, так і чужих.

Мабуть, найбільшим поштовхом у цькуванні Стуса та, зрештою, й арешту був його сміливий виступ на прем'єрі фільму «Тіні забутих предків» в кінотеатрі «Україна», де він запропонував присутнім у залі встати на знак протесту проти арештів серед інтелігенції Києва. «Заля, — як пише І. Драч, — встала, а Василь невдовзі — сів», цебто був заарештований.

Ширшу панораму життя, творчості і поневірянь поета подає в докладній післямові Михайлина Коцюбинська, яка теж за свої демократичні погляди зазнала чимало переслідувань, звільнень з праці й бойкоту. Після коротких біографічних відомостей читаємо про погляди поета на життя і смерть, на поезію, на любов — бачимо, так би мовити, психологічний портрет Василя Стуса, де підкреслено найважливіші місця з його оригінальних висловів у статтях та поезіях.

«Поет — це людина. Насамперед. А людина — це насамперед — добродій, — писав Стус. — Якби було краще життя, я б віршів не писав, — а робив би коло землі». Поет був одним з дуже небагатьох, який всяку облуду, фальш, насильство над думкою не сприймав органічно і реагував на них оголеними нервами, неприкрито, відкидаючи такі природні

для всіх нас захисні реакції. Недаром М. Коцюбинська вважає, що він завжди був готовий до самоспалення. Бо в цьому пляні Стус мав шевченківську струну, як і Шевченків дух у творчості. Стус не приймав духу епохи, де лютував розгул арештів і заборон.

Хіба ж не чується його тверда залізна постава до своєї долі і в листі з концтабору до матері: «Не оплакуй моїх фотокарток, мамо... це частина мати таку долю, як у мене»... «Я пишу вірші і гадаю, що колись то буде потрібне моєму народові. А що мене мучать за них — то що зробиш? ...комусь же треба підставляти свої плечі. Ось я і підставляю свої. І мушу триматися».

Він журився і болів долею свого народу, рідної мови, культури. Він бачив, скільки гине людей за стінами ГПУ, НКВД, КГБ і тяжко переживав, відбиваючи ці муки в своїх поезіях:

Народе мій, коли тобі проститься
Крик передсмертний і тяжка сльоза
розстріляних, замучених, забитих
по соловках, сибірах, магаданах.
Державо напівсонця, напівтьми,
ти крутишся у гадину, відколи
тобою неспокутний трусить гріх
і докори сумління дух потворить.
Казися над проваллям, балансуй,
усі стежки до себе захарашуй,
а добре знаєш — грішник усесвітній
світ за очі від тебе не втече...

Сотні а може й тисячі його поезій, розвідок, перекладів, написаних ще дома і в концтаборах, пропали навіки. У 1972 році перед арештом КГБ забрало під час трусу близько 500 віршів, біля 10 друкарських аркушів прози (аркуш понад 16 стор. — Д.Ч.), поетичних перекладів, переважно з німецької мови. А скільки згинуло в концтаборах? Щоб прибити поета морально, таборові інквізитори, забравши під час трусу його твори, потім зачитували йому акти про знищення забраних у нього рукописів.

Частина творів Стуса, що потрапила закордон та збереглася у його друзів і прихильників, становить тепер дорогоцінний здобуток автора-мученика. Тож поява цього збірника «Дорога болю» — перша спроба на рідній землі видати хоч частину з частини його літературного доробку. Можна сподіватися, що незабаром появляться в друці більші розвідки про творчість Василя Стуса, а також буде видане все, що збереглося. Це буде заслуженим і довготривалим пам'ятником славного поета сучасної України. Помер Стус 5-го вересня 1985 року, проживши на світі 47 років, як і геніальний Тарас Шевченко, ідейним продовжувачем якого був наш мученик.

**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ
ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИ-
ЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТІТЬ ДЛЯ НИХ
ЯК ПОДАРУНОК ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!**

АНАТОЛЬ ЮРИНЯК ЯК ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ І ЛІТЕРАТУРНИЙ КРИТИК

Римський поет Овідій (43 д.Хр. — 17 п.Хр.) сказав «Abeunt studia in mores», — студії людини стають частиною її характеру. Було так за римлян, так є і тепер. Анатоль Богданович Юриняк літературознавець і літературний критик, публіцист і есеїст, поет і драматург, письменник і журналіст. Одна людина, що охоплює своєю ерудицією всі розгалуження літератури. Творчий дух Анатolia Юриняка минулого року випустив у світ «Критичним пером ч.3», а серце простукало в грудні 88 років.

Літературний шлях молодого Анатolia Юриняка, або Юрія Кошельняка, почався не дуже щасливо. Десь на початку двадцятих років він вислав пару своїх поезій та оповідання редакторів «Бідноти» у Кам'янець-Подільському; редактор забракував надіслане, як не співзвучне революційній добі. (Пізніше автор включив ці «неспівзвучні» твори в його збірку «Людам і собі», Чикаго, 1964.) Мовно-літературна спеціалізація датується з 1930 року коли Анатоль Юриняк, чи тоді Кошельняк, був прийнятий на мовно-літературний факультет Київського Інституту Професійної Освіти (КІПО), як тоді звався Університет Св. Володимира. Юриняк мав щастя вчитися тоді у видатних професорів — Миколи Зерова (укр.літ.), Грунського (укр. і рос.літ.), Раєвського (психологія). Закінчивши КІПО в 1934 році, коли вже назва змінилася на Університет ім. Шевченка, Анатоль пішов в аспірантуру, але був витіснений за «громадсько-політичну байдужість», уникаючи різні гром.-політ. навантаження. Все ж вийшла друком його критична стаття в першому випуску «Російсько-Українського Словника», видання Укр. Академії Наук, Київ, 1939 року.

А потім дивізії Фельдмаршала фон Рундштедта рушили на Київ. Головнокомандувач фон Браухіч кинув танки Гудеріана в дію і 19 вересня 1941 року Київ упав. Для Юриняка, як і для мільйонів інших українців, почалося пекло на землі. Та він цупко тримався рідного слова, і наслідком цього — редагування тижневика «Український Голос» у Проскуріві, «Подоліянина» в Кам'янець-Подільському, журналістика в «Краківських Вістях», коректа мови в «Українській Трибуні», а в Новому Ульмі чотири роки редагування «Українських Вістей» поруч з І. Багряним, П. Малярем, Д. Чубом-Нитченком, М. Воскобійником, А. Ромашком.

Часи були цікаві та буремні, але наша еміграція перепливали океани і Анатоль Юриняк в 1949 році опинився в США. Кажуть, на чужій землі недоробиш хліба. Ні, хліба в Америці Юриняк доробив, але не хлібом єдиним живе чоловік. Почалося співробітництво у «Свободі», «Народній Волі», «Новому шляхові», членство в об'єднанні українських письменників «Слово», членство в УВАН, редагу-

вання газети «Укр. Прометей» в Детройті. Анатоль Богданович заощаджував з фізичної праці на хліб насущний і спромігся видати п'єси «На далеких шляхах» та «Справжня наречена», збірку поезій «Людам і собі», оповідання й фейлетони «Камікадзе падає сам», а з літературознавства «Літературний твір і його автор». Після цієї публікації автор остаточно утверджується в літературознавстві, видаючи праці «Літературні жанри малої форми», «Літ. жанри великої форми», «Засоби і способи поетичного вислову», «Мистецькі компоненти літер. твору», «Критичним пером», ч.1, 2, 3. Разом 12 праць. Не погано, при фізичній праці та за постійного браку коштів на видання.

Про творчу працю Анатolia Юриняка писали І. Смолій, І. Овечко, Ю. Мовчан, В. Нестерович, О. Куленко, П. Форманюк, С. Кузьменко та інші. Д-р Ю. Мовчан слушно назвав Юриняка «Майстер всіх літературних жанрів» («Крит. пером» ч.2, стор. 220). Власне у 88-му річницю Анатolia Богдановича і хотілося б наголосити літературознавство і літературну критику, якій автор, за його висловом «присвятив найбільше енергії і часу, проте якраз вона майже не дістала відгуку в суспільстві (принаймні якщо судити по пресі)». Так писав мені автор, і дійсно, в діяспорі мало хто присвятив стільки уваги аналізу літературної творчості як Анатоль Юриняк.

В праці «Літературний твір і його автор» А. Юриняк чітко опрацював поняття теми літературного твору, коли письменник «прагне сказати про себе і світ, своє, тільки йому належне слово... він претендує не на піонерство тематики, а на піонерство проблемного аспекту» (стр.17). Юриняк ілюструє свої дослідження творами Шевченка, Винниченка, Коцюбинського, Кобилянської і інших класиків. Далі автор аналізує, що таке ідея твору, або провідна його думка, що твір говорить читачеві сам по собі, незалежно від інтенції автора. Наприклад, М. Гоголь, будучи урядовцем Департменту Царської Росії зовсім не мав наміру критикувати основи царського бюрократизму, він був патріотом Царської Росії, але і в «Ревізорі» і в «Мертвих душах» творчий геній Гоголя показав ідею цих творів — жахливу бюрократичну машину царської імперії.

Праця Юриняка «Літературні жанри малої форми» є свого роду підручником для тих, що студіюють україністику в коледжах та університетах. Точне окреслення кожного жанру, від «Оповідан-

ня» (розділ 4) до «Лірики Нової Доби» (розділ 30) характеризується прикладами з літератури. Ці зразки, цікаві самі по собі, влітаються в окреслення жанру створюючи точні поняття. Наприклад, окреслюючи баладу як «невеликий розповідальний твір віршованої форми з наявністю елементів ліричних і фантастики на основі демонологічних вірувань», Юриняк ілюструє цей жанр баладами «Лісовий Цар» Гете та своєю «Остання пісня Мазепи». Казка ілюструється «Хо» Коцюбинського та «Про Велета» Лесі Українки.

Друга солідна праця «Літературні жанри ч.2» охоплює драму, поему і повість, ілюстровані творами, а також докладний матеріал про античні трагедії Есхіла, Софокла та Евріпіда. Там же є комедія старої Греції — Аристофан, поетика Аристотеля та Шекспірівські драми середньовіччя.

Формат цього журналу не дозволяє детально зупинитися на всіх літературно-наукових працях Анатолія Юриняка, це є лише поверховий огляд. В «Критичним пером» (стор.318, 1974) зібрані літературно-критичні статті, нариси, нотатки про багатьох поетів, письменників, гумористів від Франка через Винниченка до літераторів нашої діаспори. Тут і рецензії на театральні вистави і публіцистика, і критичні зауваги до П. Волиняка, В. Чаплєнка, Л. Полтави, О. Ізарського та інших, включно з критикою так званої «Нью-Йоркської групи». Перо у Юриняка гостре, дошкульне, але конструктивне.

«Критичним пером ч.2» (стор.240, 1987) — есеї, шкідливі, фейлетони, рецензії, репортажі, статті, силуетки письменників. Цікаво, розумно. Видно, що Юриняк висловлює свою думку так, як відчуває її своїм творчим єством, не зважаючи на опонентів, безпосередньо і щиро, і тому з ним згоджуєшся. Для прикладу згадаємо «Де поліція і суди бавляться в гуманізм», «Мир і дружба — по советськи», «Висше національну свідомість», «Твердий голос науковця», «Зустріч товариська, але мало відома», про 6-ий З'їзд «Слова» та інші статті-есеї.

Про «Критичним пером ч.3» писав д-р Юліан Мовчан, то ж не будемо повторюватись. І хоч в передмові до «Критичним пером ч.2» автор зазначив «це моя лебедина пісня, більше я не друкувати-

му», поява «Критичним пером ч.3» наглядно показала знову ще й далі Юриняків творчо-критичний потенціал. Про раніше видану книжку «Камікадзе падає сам» об'єктивну рецензію в свій час написав П. Форманюк («Н.Д.» лютий '75). Книжка читається і сьогодні з цікавістю.

Я не ставив собі завдання розглядати в одній журнальній статті всю творчість Анатолія Юриняка, я хотів лише згадати з мого погляду найважливіші осяги в ділянках літературознавства, літературної критики і громадсько-політичної публіцистики, залишивши на боці його повістярство, віршовану та драматичну творчість. У своє 88-ми річчя Анатоль Богданович Юриняк може похвалитись своєю творчою працею.

Мимоволі насувається думка — і все це зроблено при фізичній праці. В розділі «З творчої лябораторії» Юриняк пише «Людина мусить зарірково працювати, щоб жити. Але не мусить жити, щоб тільки зарірково працювати». Такому літературознавцеві як А. Юриняк належало б бути професором Славистичного Факультету в численних у нас університетах зі славистикою. Скільки ми зустрічаємо і в Канаді, і в Америці славистів магістрів і докторів з діаспорними дипломами, але в більшості без наукових знань. А такі літературознавці як Лавріненко чи Юриняк опинилися за бортом професорських крісел бо таких як вони кваліфікованих злочинно не допускали в університети, хоч там часто викладають укр. та рос. мови і літератури люди, що їх не знають. Як пише Юрій Шевельов — «мафія в Америці панує не тільки в торгівлі наркотиками, а якоюсь мірою і в славистиці» («Нові Дні», квітень 1988). Отже те, що створив Анатоль Юриняк при фізичній праці на цьому континенті, тобто 12 книг, характеризує його за висловом римського поета Жувенала як людину у якій «Mens sana in corpore sano» — в здоровім тілі здоровий дух. Цей творчий дух є і далі активний, навіть у 88 років, то ж ми і далі зустрічаємо в пресі його статті, нариси, гуморески.

Майже 70 років присвятив Анатоль Юриняк мистецтву слова. Цей час позначився в нашій історії кольосальними змінами — революція, радвлда,

**Complete
Home
Comfort!**

- ☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- ☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- ☐ Продаж і обслуга домашнього ogrivального устаткування
- ☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- ☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel. 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

НЕП, колективізація, голод, терор, війна, еміграція. І через всі ці зміни Юриняк проніс українське слово, спрямовувавши його в джерело літературознавства. Тож, дорогий Анатолію Богдановичу, і ваші бувші учні (див. О. Коновал «Молода Україна», лист. '87) і сьогоднішні студенти, і любителі літератури, і широко читацька маса дякують Вам в цей день народження за так глибоко зоране українське літературне поле і засіяне гарним зерном. Урожай великий. Бажаємо Вам ще многії літа творчої праці й здоров'я!

ВСТУПНЕ СЛОВО НА ВЕЧОРІ ІГОРЯ КАЛИНЦЯ

Коли мені передали відео-запис із читань Ігоря Калинця у Львові на його 50-ті уродини, я зразу просвітлив цей запис і дивлячись пожалкував: чому мене там немає? коли я зможу почути читання Калинця? Іронія долі хотіла, що мене не було в Торонті коли Калинець читав на Harbor Front і от тепер нарешті доходжу до того бажаного моменту...

Мене, як любителя і шанувальника Калинцеві поезії попросили його представити. На відео-записі його представляв Братунь і говорив дуже довго. Я постараюся говорити значно коротше. Зрештою не мене ви прийшли слухати і я вже недавно говорив про Калинця тут в Торонті на з'їзді «Слова». Писав я про нього теж, і тепер прямо хотілося б дати слово йому, та все таки не можу відмовитися сказати пару слів:

впізнаю тебе
таким співучим батоном
ніхто ще не замахувався
на своїх синів
і по тому
як завзято топчеш мене
у землю
впізнаю тебе
тільки ти одна
можеш так легковажно
до сусіда бігати
по сіль духовну
і вогню позичати
щоб на власну стріху
півня пустити

Так писав Калинець у збірці *Підсумовуючи мовчання* у вірші «Звернення зі стін». Так, тільки Україна-Хохландія могла так «втоптати у землю» найкращого свого поета щоб про нього майже ніхто в Україні і не знав. Крім малого круга любителів поезії, крім круга людей на Заході, що цікавилися Калинцем як дисидентом, мало хто знав про поета Ігоря Калинця. До сьогодні ще не появилася друком ні одна його збірка в Україні. В антології «Вісімдесятників» яку видали цього року і яку підготували в Україні — його немає, хоч згадується він у передмові, а друкується його ровесник Тарас Мельничук. Мова не йде про принагідного поета, мова йде про людину, яка в своєму дороб-

ку має 17 збірок, з яких тільки чотири появились окремими книжками, а п'ята в журналі — і всі на Заході. Не буду вичисляти всіх збірок. Скажу тільки, що діляться вони на два томи, як поет назвав: Пробуджена муза — 9 збірок, написаних до арешту 1972 року, і Невольничча муза — 8 збірок, писаних в арешті і на засланні від 1973 до 1981 років.

В своїй обширній англійській статті про Ігоря Калинця, «The Summing-up of Silence», статті яка базувалася на творах доступних мені тоді в 1979 році, я визначив три головні течії в поезії Ігоря Калинця, як «оспівування культури, любовно-еротичне прагнення, та суспільний протест». Отримавши вже решту книжок, я можу ствердити що я не дуже помилився. Чого я не знав тоді — це до якої міри стрижнем лірики Ігоря Калинця була його любов і туга за дружиною Іриною, та дочкою Дзвінкою. Вся його поезія дуже особиста. Та правдивість і щирість його поезії власне підносить її до висот універсальних переживань. Не буду багато розводитися, бо вірю, що найкраще слово про поета це його власна поезія. І тому дозволю собі ще тільки дві цитати щоб проілюструвати як Калинця поезія переходить з особистого в національне, а далі у загальнолюдське. Тому, що сам Калинець дуже любить у симетрії щодо своєї творчості, я рішив процитувати останній вірш з доарештських поезій і останній вірш з засланських:

Остання збірка до арешту «Додатки до біографії» складається з 33 віршів (один на кожний рік життя автора до 1972 року) 33-й вірш, як і рік життя Калинця в році арешту — згубився, а в 32-гому він пише:

32.

темряво
сьогодні єдина ніч
відчинених дверей таємниць
дозволь впливати інстинктам і гіркоті
дай змогу виплакати сльозі удосталь
коли ще буде така нагода?
за дня очі ворога
шикуєм ясну зброю гідності

темряво
чи нині ніч відчинених дверей темниць
аби винести хоч одну казку
написану матір'ю моєї дев'ятирічної дочки

І остання збірка із заслання «Ладі і Марені» 1977-1981 кінчиться наступним віршем:

«Пристав до них по ангелу з білими крилами»

Олександра Псьол. Три сльози дівочі
(1847, посв'ята кириломефодіївцям)

«Душе с прекрасным назначеньем»

Шевченко. Посвята з «Тризни»

Вимолюю сльозу малу.
із ока карого — єдину! —
в оту дорогу несходиму,
коли відквітне Дош і Луг.

І диво дивнее в очку —
в очку розлученім-неблизькім:
воно тепер сльози колиска,
колиска ревного плачу.

Бо то з небес святі дари:
незгаслі три сльози дівочі,
ще й ангел в білім узороччі
над мною трепетно зорить.

Від крил його незблеклий зблиск
у нашій хаті небагатій.

В Посвяту прагну я убгати
при світлі тім останній лист:

«Душі з призначенням прекрасним
страждати суджено й любити,
сльозами в терпінні окропить
святе натхнення — Божу ласку.

О, як знайома Вам ся мова!
Для Вас я радісно здохнув
життєвські із душі окови —
для Вас священодіяв знову
і сльози в звуки перелив.

Крилом безсмертним прихистив
мене Ваш Ангел нелукавий
і тихоплинними словами
за раєм мрії пробудив».

7.V.78

Нічого тут ненароком. І в першому вірші «шикуєм ясну зброю гідності» — що підкреслює ту одержимість Калинця, і «аби винести хоч одну казку (написану матір'ю моєї дев'ятирічної дочки)» — що відмічує його прив'язаність до дружини і дочки, як і те що в другому вірші Калинець бере цитату до свого вірша від маловідомої поетки 19 віку (1817-87), знайомої Шевченка і прихильниці Кирило-Методіївського Братства, та що він кінчає свій дотеперішній поетичний доробок включаючи в свій вірш свій власний переклад Шевченкової присвяти до «Тризни». Маркантним є для Калинця теж і те, що не наводить він Шевченка присвяту, яку Шевченко написав по-російському князні Рєпніні, а **переводить її на українську мову. Невипадковим теж, що назву для своєї збірки Калинець бере від Василя Пачовського збірки з 1912 року, Ладі й Марені терновий вінок мій**, тим самим посилаючися на своє галицьке та модерністське коріння.

Глибоко вкорінений у своїй культурі, історії, літературі, черпаючи з української колективної підсвідомості, зв'язуючи все особистою щирістю переживань і вкладаючи все у досконалу завжди вишукану форму — Калинець надзвичайно великий модерний поет, поет, як я вже говорив, церебральної лірики, поет, на мою скромну думку, найкращий сьогодні в Україні.

Д.Г. Струк

Професор Торонтського університету

Антисемітизм в Україні незначний: Жидівська Ліга проти знеславлення Б'най Б'рит розіслала до преси статистику опитів серед жидів, які недавно залишили Радянський Союз і поселились в Ізраїлі. Опит перевели в Єрусалимі і він виявив 467 випадків антисемітизму серед 500 опитуваних осіб. Цебто, відсоток дуже високий. Але цікаво, що випадки вияву антисемітизму мали місце переважно в Москві і Ленінграді (293 випадки), де діють головні центри антисемітизму. В Прибалтиці, на Закарпатті і в Україні зголошено до міліції тільки 25 випадків антисемітизму й тільки сім з них визнано за навмисні.

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ПАТРІАРХАТ УАПЦ І УПЦЕРКВА КАНАДИ

В нашій пресі часто подаються відомості про події і людей тої чи іншої галузки християнського визнання чи Церкви. Тепер очі всіх українців-патріотів звернені на Україну, в якій іде затята боротьба за незалежність Батьківщини і розкріпачення душі народу, яку до неїзнання спотворила комуністична ідеологія і практика. Розкріпачити і оживити душу народу може лише Церква українського народу, звільнена від зверхності Церков чужинних народів. І УАПЦерква своїм Всеукраїнським Православним Собором не лише потвердила свою автокефалію, а й завершила свою канонічну структуру ПАТРІАРХАТОМ. Здійснилася тисячолітня мрія українського народу. Тільки б радіти та гуртуватися навколо свого патріархату. І ми раділи, та радість наша захмарилася потягненням групи з церковного проводу в Українській Православній Церкві в Канаді...

Мені мої неграмотні батьки прищепили Євангельське вчення: «Люби ближнього свого, шануй батька й матір, люби батьківщину-державу свою». Хотілося б знати думку читачів «Нових Днів», зокрема з Канади, бо надіється, що не один з них приймав участь в подіях, які мали місце в місті Вінніпег. Якими критеріями керувалися

ПРОЛОГ-ВІДЕО

Пропонуємо найкращу збірку відео-записів з України найновішого документального матеріалу та фільмів для розваги. З нагоди різдвяних і новорічних свят маємо такі відео-касети на продаж:

* РІЗДВО В УКРАЇНІ

Коляди, вертеп, спів дитячого хору
Число V 9026, 120 хвилин, VHS/кольорове, 25 ам. доларів

* КНЯЗЬ ДАНИЛО ГАЛИЦЬКИЙ

Епічний фільм про князя Данила; повнометражна продукція Одеської кіностудії (1988).

Число V 9011, 100 хв., VHS/кольорове, 35 ам. доларів

* ГОЛОДІВКА СТУДЕНТІВ У КИЄВІ, ЖОВТЕНЬ 1990

Запис історичного страйку, розмови з учасниками голодівки.

Число V 9022, 120 хв., VHS/кольорове, 25 ам. доларів

* ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Відродження Церкви в Україні та хроніка подій, які завершилися легалізацією католічної Церкви; виступи-розмови з Архиспископом Василюком, Іваном Гелем і іншими.

Число V 9020, 120 хв., VHS/кольорове, 30 ам. доларів

* ПАТРІАРХ МСТИСЛАВ НА УКРАЇНІ

Подорож Патріарха Мстислава Української Автокефальної Православної Церкви, свято його інтронізації в Соборі Святої Софії.

Число V 9021, 120 хв., VHS/кольорове, 30 ам. доларів

Чеки або поштові перекази просимо виставляти в американських доларах на: Prolog Video.

Приймаємо замовлення на картки Visa, Master Card.

Кошти пересилки: 4.95 ам. доларів

Замовлення з США чи Канади можемо доставити фірмами Federal Express чи UPS.

Мешканців штату Нью-Джерсі, Нью-Йорк і Коннектикут зобов'язує податок.

Безкоштовне замовлення телефоном із США і Канади:

1-800-458-0288

Prolog Video
744 Broad St., Suite 1115-16
Newark, NJ 07102-3892

стовпи Канадійської Митрополії і її 18-ий Собор у винесенні рішення, що потоптало єдність, про яку так голосно співали, і зреклися своєї рідної автокефалії в історичний момент проголошення Патріархату УАПЦеркви? По плебейськи схилили голови перед Константинопольським патріархом, щоб бути «рабами отечества чужого».

По короткому часі після проголошення декларації суверенітету України і проголошення Київського Патріархату незалежної Української Православної Церкви, українські канадійські діячі поспішили зректися своєї автокефалії, свого ПЕРШОГО В ІСТОРІЇ ЦЕРКВИ ПАТРІАРХАТУ, і поспішили в Царгород, бо свій патріарх «неканонічний»...

І от диво-дивне!... Провід УГПЦеркви в Канаді відвернувся від свого патріархату, а люди, які є під його духовною опікою, як от свято-Миколаївської парафії в Аделаїді, Австралія, зложили пожертву на потреби Патріарха Київського і всієї України в сумі 1450 доларів американських і доручили пані Марії Ковальській переказати в канцелярію Київського Патріарха, що вона й зробила.

О. Комар, Австралія

Порушена п. О. Комарем справа не така проста, як багатьом здається. Скільки нам відомо, Українська Православна Церква Канади не зреклася своєї автокефалії і провід Церкви не відвернувся від Патріархату УАПЦ. Через те, що Київський Собор УАПЦ був скликаний нашвидку й нерозголошено, Українська Православна Церква Канади, як зрештою й очолювана Патріархом Мстиславом Українська Православна Церква США, ще не мали часу ані змоги висловити своє юридичне відношення до Патріархату УАПЦ. Закликаємо читачів не поспішати з висновками, зокрема якщо їх висновки вносять елементи роз'єднання.

Редактор

ЗВЕРНЕННЯ ДО ФЕРМЕРІВ

Доброго Вам здоров'я, вельмишановні брати і сестри!

Звертається до Вас Українець Володимир Федорович. Я дуже вас прошу надрукувати мій лист у вашому журналі. Мені 26 років. Родивсь і виріс я на Житомирщині в селянській великій сім'ї. Так склалась моя доля, що вісім років тому, я був змушений залишити Україну і виїхав до Росії. Сьогодні політичне життя на Україні міняється. Не легко нам дається свобода та воля. З кожним днем наше соціальне положення погіршується. Не вистачає хліба та продовольчих продуктів, хоч вирощено непоганий урожай. Нам загрожує голод.

Тому я і вирішив звернутися до вас дорогі брати і сестри. З раннього дитинства я працював на землі. І зараз, у тяжкий час для нашої неньки України я дуже хочу повернутися до рідної землі. Я хочу бути фермером, щоб по-справжньому господарювати на землі. Але для цього мені потрібні добрі знання. Дуже прошу відгукнутися українських фермерів, що мешкають у Канаді чи Америці. Допоможіть мені піднятися на ноги. Запросіть мене до себе на ферми на навчання. Я буду безмежно вдячний вам.

Моя адреса: 142300 СССР
Московская область
г. Чехов
ул. Палиграфистов 11«в», ком.816
Украинец Владимир

**Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.**

**ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY**

**УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА**

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

В наглій потребі до хати: 620-4953

ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

Телефон моєї рідні в Києві: 229-82-50, Матвієнко Ніна Митрофанівна.

До побачення.

З повагою **Українець Володя.**

КОРОТКО ПРО «НОВІ ДНІ»

Пересилаю Вам грошовий переказ на \$40.00, із яких \$25.00 передплата журналу на 1991 рік, решта на пресовий фонд.

...Журнал чудовий, завжди читаю з великою насолодою. На мою думку, він є найкращий на Американському континенті.

Л. Шарварковська, Оттава

...Висилаю чек в сумі 40 дол., 23 дол. на продовження передплати, а 17 дол. на пресовий фонд. Журнал читаємо з захопленням. Бажаємо Вам успіхів...

Василь і Тоня Шийка, Парма

**НЕ ЗАБУДЬТЕ ВІДНОВИТИ
ПЕРЕДПЛАТУ СВОЄЧАСНО!**

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

ВАРВАРА ВОВК-БАКАЛО

З глибоким смутком повідомляємо, що 16-го листопада 1990 р. в Спрінг Валі на 88-му році життя померла Варвара Луківна Вовк-Бакало, з дому Ольшевська. Покійна була активною громадянкою, прихильницею та працівницею УВАН, щедрим жертовдавцем на різні українські культурні, допомогові та видавничі цілі, в тому й на «Нові Дні».

Синові Юрієві з родиною висловлюємо наше співчуття.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

ПАВЛО ЧУПРИНА

Ділимося з читачами сумною вісткою, що 29 вересня 1990 року після короткої, але важкої недуги упокоївся в Бельгії на 69-ому році життя наш кол. представник, секретар крайової організації УДРП й активний член української громади Павло Павлович Чуприна.

Павло Чуприна народився в с. Привільне Дніпропетровської області в селянській родині. Залишив у смутку дружину Катерину, сина Василя і дочку Марію з родинами, дальшу рідню й численних друзів. Висловлюємо всім їм глибоке співчуття з приводу болючої втрати. В.Й.П.

У ПАМ'ЯТЬ НАТАЛКИ НАЛИВАЙКО

З жалем і болем повідомляємо друзів і знайомих, що 19-го жовтня 1990 року відійшла у вічність бл. пам'яті Наталка Наливайко, з роду Морозів.

Народжена 1906 року в селі Новоселівка Січеславської (Дніпропетровської) області, Самарського району, дружина покійного Івана Наливайка.

Залишила в смутку синів Івана та Юрія, доньок Світлану та Алу, внуків і правнуків.

Тлінні останки Наталки Наливайко спочивають на Українському цвинтарі св. Володимира в Оаквіл, Онтаріо.

В пам'ять Мама, Бабусі родина складає 200.00 дол. на потреби «Нових Днів», які вона читала від першого числа.

Мамо, Бабусю, — пам'ять про Вас завжди буде з нами!

Родина Наливайко, Гамільтон

Засмученій родині Наливайко, яка здавна також читає і підтримує «Нові Дні», висловлюємо наше сердечне співчуття з приводу болючої втрати.

КОЛЯДА НА ПРЕСОВИЙ ФОНД **„НОВИХ ДНІВ“**

КАНАДА:

Копил Петро, Міссісага	\$200.00
Наливайко, Родина, Гамільтон (у пам'ять матері і бабусі Наталки)	200.00
Матвієнко Василь, Ля Саль	75.00

Мигаль Григорій, Тандер Бей	60.00
Гошуляк Йосип, Торонто	50.00
Новаківська Галина, Торонто	50.00
Свириденко Петро, Тандер Бей	50.00
Щербань Катерина, Торонто	50.00
Лібер Лідія, Торонто (в пам'ять чоловіка Романа)	25.00
Михальчук Нестор і Ольга, Скарборо	25.00
Гошуляк Мирон, Калгари	15.00
Кобець К., Ватерфорд	15.00
о. Фляк Остап, Едмонтон	15.00
Шарварковська Лідія, Оттава	15.00
Дорош Анна, Саскатун	10.00
Пилипенко Василь, Вінніпег	10.00
о. Демчук Богдан, Саскатун	10.00
Жовтоніжка Микола, Кіченер	10.00
Федосій В., Торонто	10.00
Федь Олександр, Торолд	10.00
Денисюк Омелян, Іслінгтон	10.00
Мілько І., Віндзор	10.00
Юсипчук Ольга, Едмонтон	10.00
Баран Марія, Торонто	5.00
Безотосний М., Ст. Кетеринс	5.00
Ведмідь Ол., Смісвілл	5.00
Вовкодав К., Торонто	5.00
Свириденко Параскева, Брамптон	5.00

С.Ш.А.:

Маковійчук А., Чікаго	\$50.00
Пашковська Анна, Річмонд Гілл	37.00
Лімонченко Валентина, Арлінгтон	27.00
Мігайчук І., Парма	27.00
Доброноженко Людмила, Голівуд, Фл.	20.00
Шерома Марія, Глен Ков	20.00
Мовчан Юліан, Македонія, Огайо	17.00
Шийка Василь і Тоня, Парма	17.00
Коновал Павло, Арлінгтон Гайтс	12.00
Орел Тарас, Норт Берген	11.00
Голуб Степан, Вальтгам	10.00
Малий Микола, Сан Дієго	10.00
Новохацький І., Фокс Рівер Гров	7.00
Д-р Ричок Роман, Мейплвуд	7.00
Сулківський Петро, Стерлінг Гайтс	7.00
Шевченко Василь, Форт Вейн	7.00
Юрченко Валентина, Йонкерс	7.00
Яремченко Д., Ірвінгтон	6.00
Шумило Софія, Воррен	5.00
Г. Проскурня, І. Дроздовський, Н. Могила, В. Надрага, М. Рудницький по	2.00

ІНШІ КРАЇНИ:

Костира Григорій, Бельгія	\$58.32
Кузьмич Г., Гомбуш, Австралія	27.58
Чорний Г., Генлі Біч, Австралія	20.00
Ваколенко В., Донкастер, Англія	£10.00
Комар Ол., Клензінг, Австралія	\$10.00

ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ ІНШИМ:

Надрага Василь, Сільвер Спрінг, США	\$23.00
-------------------------------------	---------

„Нові Дні“ щиро дякують усім названим за пам'ять і за допомогу!

Редакція і Адміністрація.

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
if not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA „D“
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

Belarus «БІЛОРУСЬ» ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Представництво найбільшого в світі заводу «Білорусь» діє в Канаді від 1969 року й обслуговує знаряддями свого виробу понад 10,000 канадських фермерів.

У зв'язку з великими перемінами в сільському господарстві ССРСР, Ви можете тепер подарувати своїм рідним і приятелям, які проживають там у сільських місцевостях, **трактор або мінітрактор** у комплекті з плугом, бороною, косаркою, причепкою та іншим сільськогосподарським знаряддям.

Ми маємо також пральні машини марки «Зірочка» кіровоградського виробу. «Білорусь» Еквіпмент оф Канада Лімітед доставить Ваш подарунок родичам вчасно, прямо з відповідного заводу в ССРСР!

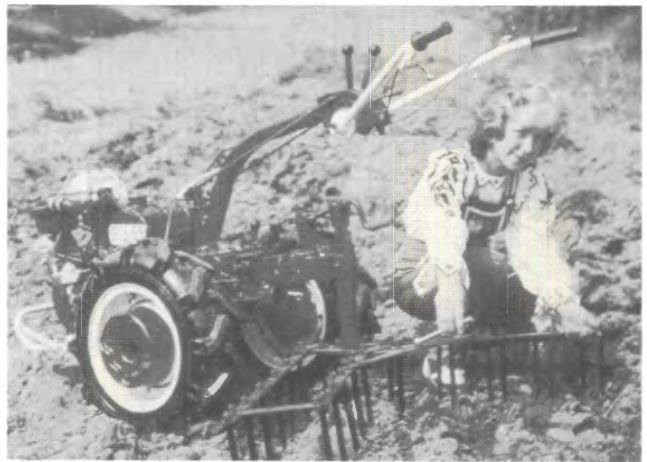
Оплативши вартість трактора чи іншої машини у Канаді, Ви звільните Ваших рідних і друзів від усіх видатків і клопотів, зв'язаних з таким одержанням.

Ціни і всю іншу необхідну інформацію отримаєте, звернувшись на таку адресу:

«Belarus Equipment of Canada Ltd»

**43 Goldthorne Avenue
Toronto, Ontario M8Z 5S7
Tel.: (416) 259-3791**

**або: 225 East 6th Ave.
Regina, Sask., S4P 3N8
Tel.: (306) 757-5617**

“ К О Б З А ”

ТІЛЬКИ “КОБЗА”, ПРИЙДЕ ДО РІДНИХ І БЛИЗЬКИХ І ПЕРЕДАСТЬ ДАРУНОК ШВИДКО І ДЕШЕВО, “КОБЗА”, ПЕРЕШЛЕ РЕЧІ НА УКРАЇНУ:
ВІДЕОКАМЕРУ, ВІДЕОМАГНІТОФОН, КОПІЯРКУ, ФАКСМАШИНУ,
ТЕЛЕВІЗОР, КОМП'ЮТЕР, АВТОМОБІЛЬ, МЕДИКАМЕНТИ, ХАРЧІ,
ВЖИВАНІ РЕЧІ і т.д.

ЗАВІТАЙТЕ ДО “КОБЗИ” ! ЧЕКАЄМО НА ВАС !

**3253 LAKESHORE BLVD. WEST, TORONTO, ONTARIO M8V 1M3
TEL: (416) 251-9110 FAX: (416) 253-9515**

Travel & Tours

626019 ONTARIO LTD.

ЧИ ВИ МАЄТЕ НА ДУМЦІ ЇХАТИ НА УКРАЇНУ АБО
В ТЕПЛІ, СОНЯЧНІ КРАЇ ЦЬОЇ ЗИМИ?

ЗАДЗВОНІТЬ ДО ІРКИ ПОЛІЩУК.

**TEL: (416) 503-0530
3253 LAKESHORE BLVD. W., TORONTO, ONT.**